

“Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ”
ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΚΚΕΣ
ΓΕΩΓΡΑΦΟΣ

Οκτώβριος 2015

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: “Το Γεγονός”

Αν και η κυπριακή οικονομία το 2011 επηρεάστηκε από την κρίση, αυτό δεν ευθύνεται αποκλειστικά σε εσωγενείς παράγοντες. Στη μακρόχρονη πορεία και ιστορία της, η Κυπριακή οικονομία έχει βιώσει πολλούς εξωτερικούς κλυδωνισμούς. «Το πραξικόπημα και η επακόλουθη τουρκική εισβολή του 1974, στο βόρειο τμήμα του νησιού οδήγησε σε απότομη συρρίκνωση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 16,9% το 1974 και 19% το 1975. Όμως, η σκληρή δουλειά και συλλογική εστίαση οδήγησε σε ταχεία αναπήδηση πίσω στην ανάπτυξη με αύξηση του ΑΕΠ 18,2% το 1976 και 15,8% το 1977, ακολουθούμενη από μια συνεχή περίοδο ισχυρής ανάπτυξης για διάρκεια περισσότερο από 30 χρόνια.» (Cyprus Profile 2015). Έχοντας ως επίκεντρο την προσέγγιση “μπορώ”, η Κύπρος ξανά και ξανά, αφήφησε ακόμη και το χειρότερο από τις προβλέψεις. Η Οικονομική επίδοση της θα κυμανθεί στη γραμμή των συνόρων το 2015, αλλά η επιστροφή στην ανάπτυξη το 2016, σε μια πιο σταθερή βάση με τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις, θα θέσει τις βάσεις για πιο εύρωστη ανάκαμψη τα επόμενα χρόνια.

Η Κύπρος μετά την ανεξαρτησία της το 1960, επέδειξε μια επιτυχή οικονομική επίδοση, όσον αφορά τις συνθήκες πλήρους απασχόλησης και της οικονομικής σταθερότητας, εκτός από κάποια μεμονωμένα γεγονότα. Η υποανάπτυκτη αγροτική οικονομία που κληρονόμησε από την αποικιοκρατία, είχε μετατραπεί σε μια σύγχρονη οικονομία, με δυναμικές υπηρεσίες, ελαφριά βιομηχανία, πολύ καλό αγροτικό τομέα και με προηγμένες φυσικές και κοινωνικές υποδομές. Οι Κύπριοι είναι μεταξύ των πιο ευημερούντων ανθρώπων στην περιοχή της Μεσογείου, με κατά κεφαλή εισόδημα που ξεπερνά τις 23.000 ετησίως ευρώ το 2014. «Το βιοτικό επίπεδο των Κυπρίων συγκρίνοντας τους με τον Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης / Human Development Index (HDI) της κάθε χώρας, είναι πολύ ψηλό και η Κύπρος κατατάσσεται 32η στον κόσμο από την άποψη του δείκτη ποιότητας της ζωής.» (HDI Reports 2015). Ωστόσο, μετά από περισσότερο από τρεις δεκαετίες αδιάσπαστης ανάπτυξης, η κυπριακή οικονομία συρρικνώθηκε το 2009. Αυτή η εξέλιξη αντανάκλα την έκθεση της Κύπρου στη μεγάλη οικονομική ύφεση και γενικότερα στην ευρωπαϊκή κρίση.

Η οικονομική κρίση, που ξεκίνησε κατά την περίοδο 2005 – 2006 στις Ηνωμένες Πολίτες Αμερικής, επέφερε αρνητικές συνέπειες στην παγκόσμια οικονομία, ακόμα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η αρχή έγινε όταν οι τράπεζες δάνειζαν ανεξέλεγκτα και χωρίς εξασφάλιση λεφτά, κυρίως για στεγαστικούς λόγους στους οφειλότες με αρχικούς ευνοϊκούς όρους και με μια μακροπρόθεσμη αύξηση των στεγαστικών τιμών των ήδη υψηλού ρίσκου υποθηκευμένων ακινήτων. Πίστευαν ότι, σύντομα, θα μπορούσαν να αναχρηματοδοτήσουν το ακίνητό τους με ευνοϊκότερους όρους με την προϋπόθεση ότι το ακίνητο θα έπαιρνε ψηλότερη χρηματική αξία. Ωστόσο, τα επιτόκια άρχισαν να ανεβαίνουν και οι τιμές των κατοικιών να μειώνονται ελαφρά κατά την περίοδο 2006-2007 σε πολλά μέρη των ΗΠΑ, με τους δανειολήπτες να μην είναι σε θέση ούτε να αναχρηματοδοτήσουν, ούτε να πληρώσουν τις δόσεις τους. Ως αποτέλεσμα, οι τιμές των ακινήτων μειώθηκαν ραγδαία και οι τράπεζες επέβαλαν σκληρότερους όρους στα συμβόλαια των δανειοληπτών με πρωταρχικό μέλημα την αύξηση των επιτοκίων. Συνάμα, τόσο τα ομόλογα επιχειρηματικών επενδύσεων, όσο και οι χορηγήσεις προς νοικοκυριά από κρατικούς και άλλους φορείς μειώθηκαν με αποτέλεσμα την ενεργοποίηση της μεγάλης ύφεσης στη Βόρεια Αμερική, δημιουργώντας την παγκόσμια οικονομική κρίση. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Κύπρος αρχικά δεν είχε υποστεί σοβαρή ύφεση από την παγκόσμια κρίση του 2009. Επηρεάστηκε, αλλά σε αρκετά ήπιο ρυθμό.

Η Κύπρος δέχθηκε ένα σοβαρό πλήγμα από την έκρηξη στο Μαρί, στη ναυτική βάση “Ευάγγελος Φλωράκης” τον Ιούλιο του 2011. Η έκρηξη κατέστρεψε παντελώς το σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας του νησιού. Η οικονομία της Κύπρου οδηγήθηκε σε ύφεση με το κόστος για την οικονομία να εκτιμάται στα ένα μέχρι και τρία δισεκατομμύρια ευρώ ή φτάνοντας μέχρι τα 17% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). Ως εκ τούτου, οι τότε κυβερνητικοί αρμόδιοι, αντί να αναζητήσουν διαρθρωτικές προσαρμογές μέσω των Ευρωπαϊκών Θεσμών, προχώρησαν σε συμφωνία με τη Ρωσική κυβέρνηση με σκοπό να τη δανειοδότηση. Η Ρωσία παραχώρησε στην Κύπρο δάνειο ύψους €2.5 δισεκατομμυρίων, δημιουργώντας έτσι ένα επιπλέον μακροπρόθεσμο δημόσιο χρέος για μια χώρα που έχει έσοδα €17 δισεκατομμύρια

ετησίως. Με τα σημερινά επίπεδα, αξίζει να σημειωθεί ότι το Κυπριακό δημόσιο χρέος ανέρχεται στο ποσό των €19.216 δισεκατομμυρίων που αντιστοιχεί ίσο με το 109% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ).

Τα επόμενα χρόνια υπήρξαν δραματικά για την κυπριακή οικονομία και για τον κυπριακό λαό. Ο υπερβολικός δανεισμός της Ελλάδας από την Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα διαπιστώθηκε ότι δεν ήταν πλέον βιώσιμος, αφού πλέον δεν ήταν σε θέση να πληρώσει τους πιστωτές της. Η χώρα κατέληξε σε συμφωνία με την Ευρωζώνη για απομείωση του χρέους των ελληνικών κυβερνητικών ομολόγων κατά 75% σε πραγματικούς όρους. Αυτό οδήγησε τους κατόχους των ελληνικών ομολόγων και τις Κυπριακές τράπεζες σε τεράστιες ζημιές λόγω της αγοράς Ελληνικών ομολόγων, με συνεπακόλουθες τεράστιες ζημιές και επιπτώσεις στην Ελλάδα και στην κυπριακή οικονομία, χάνοντας ένα μεγάλο μέρος της επένδυσής τους.

Στη συνέχεια, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αρνήθηκε να δεχθεί κυπριακά ομόλογα ως εγγύηση για νέο δάνειο. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας του τραπεζικού συστήματος βρίσκονταν σε εγρήγορση και προειδοποιούσαν αναφορικά με τους κινδύνους του υπερβολικού δανεισμού εντός της Ευρωζώνης και τα προβλήματα των κυπριακών τραπεζών. Υποβάθμισαν τα κυπριακά ομόλογα και η Κύπρος αποκόπηκε από τις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Συνεπώς, δεν μπορούσε πλέον να αναχρηματοδοτήσει το δημόσιο της χρέος και το κυπριακό τραπεζικό σύστημα κατέρρευσε. Οι κυπριακές τράπεζες έχασαν κατ'εκτίμηση €4.5 δισεκατομμύρια από την απομείωση των ελληνικών κυβερνητικών ομολόγων. Οι απώλειες ήταν μεν ονομαστικά λιγότερες από ό,τι σε κάποιες άλλες χώρες, αλλά αποτελούσαν το εκπληκτικό 25% του ΑΕΠ της χώρας, που αποτελούσε το μεγαλύτερο ποσοστό από οποιαδήποτε άλλη χώρα της Ευρωζώνης. Η Κυπριακή κυβέρνηση συμφώνησε στα πλαίσια της συμφωνίας δανεισμού διάσωσης καταθέσεων, χωρίς οποιαδήποτε αντίρρηση και χωρίς να προτείνει εναλλακτικές λύσεις.

Στις 25 Μαρτίου 2013 η Κυπριακή κυβέρνηση σύναψε συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή / Eurogroup, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) σχετικά με τα βασικά στοιχεία που είναι απαραίτητα για ένα μελλοντικό πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής που περιλαμβάνει την παροχή οικονομικής βοήθειας προς την Κυπριακή Δημοκρατία μέχρι €10 δισεκατομμύρια. Το πρόγραμμα στοχεύει επίσης να αντιμετωπίσει τις ασυνήθιστες οικονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κύπρος και να αποκαταστήσει τη βιωσιμότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα, με σκοπό την αποκατάσταση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών τα επόμενα χρόνια. Από την υπογραφή της συμφωνίας, η Κυπριακή κυβέρνηση έχει επικεντρωθεί πλήρως με την εφαρμογή αυστηρών μέτρων λιτότητας για την αναδιάρθρωση της οικονομίας. Ωστόσο, παρά τις θετικές κινήσεις που λαμβάνονται από την κυβέρνηση και τον ιδιωτικό τομέα, «η κυπριακή οικονομία συρρικνώθηκε κατά 8% το 2013, ακόμα περισσότερο κατά 3% το 2014 και να επιστρέψει στην ανάπτυξη το 2015 ή το 2016.

Παρά το γεγονός ότι αυτά τα στοιχεία προκαλούν ανησυχία στην εγχώρια αγορά, η Κύπρος έχει ήδη δει ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον από σοβαρούς ξένους επενδυτές, οι οποίοι βλέπουν τις δυνατότητες εισόδου στην αγορά από τώρα.» (Cyprus: The Road Ahead 2013 p.7). Διότι η Κυπριακή κυβέρνηση εισήγαγε μια σειρά νέων μέτρων για να δώσει το έναυσμα για την οικονομία, τη στήριξη της ανάπτυξης και την προσέλκυση επενδύσεων. Μια ολοκληρωμένη δέσμη εκσυγχρονισμένων νέων νομοθετικών μέτρων για τις εγχώριες και ξένες επιχειρήσεις και έχουν ως στόχο την ενθάρρυνση νέων επενδύσεων από τις υφιστάμενες εταιρείες. Τα μέτρα περιλαμβάνουν:

- Αυξημένη έκπτωση 25% επί του φορολογητέου εισοδήματος των εργοδοτών για κάθε επιπλέον εργαζόμενο που προσλαμβάνεται.
- Φορολογική έκπτωση 100% μέχρι το 2016 σε κεφαλαιουχικές δαπάνες που σχετίζονται με την καινοτομία, την έρευνα, τις επικοινωνίες και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

- Την παράταση μέχρι το 2016 της αυξημένης φορολογικής έκπτωσης, με ένα ελάχιστο 20%, στις κεφαλαιουχικές δαπάνες για άλλα περιουσιακά στοιχεία.

Εκτός από τα παραπάνω μέτρα οικονομικής ενίσχυσης και των υδρογονανθράκων, πολλοί από τους παραδοσιακούς βασικούς οικονομικούς τομείς παράγωγης θα συνεχίσουν να προσφέρουν μια σταθερή πορεία επενδυτικών ευκαιριών. «Μεταξύ άλλων, το μεγαλύτερο δυναμικό για τις επενδύσεις τα επόμενα χρόνια θα είναι στον τομέα των υδρογονανθράκων, στο εμπόριο συναλλάγματος, στον τομέα της ναυτιλίας, στις εξελίξεις πολλαπλής χρήσης, όπως τη δημιουργία καζίνο, πολυτελείς μαρίνες και γήπεδα γκολφ. Επίσης, στις υπηρεσίες ευεξίας, στον τομέα των επαγγελματικών υπηρεσιών, στον τομέα των ακινήτων, στον τομέα των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, στην εκπαίδευση, στην έρευνα και τεχνολογία, και στον τομέα της υγείας και ιατρικό τομέα.» (Cyprus: The Road Ahead 2013 p.24).

Η Κυπριακή Δημοκρατία υπό τον έλεγχο της κυβέρνησης, έχει μια «οικονομία αγοράς» (CIA The World Factbook, 2015). Από το Μάιο του 2004 η Κύπρος είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και υιοθέτησε το ευρώ ως το εθνικό της νόμισμα τον Ιανουάριο του 2008. Κατά τη διάρκεια των πρώτων πέντε ετών από την ένταξη στην ΕΕ, «η κυπριακή οικονομία αναπτύχθηκε με μέσο ρυθμό περίπου 4%.» (Cyprus Profile 2015). Έχει μια ανοιχτή, ελεύθερη αγορά και οικονομία βασιζόμενη στις υπηρεσίες με μακρύ ιστορικό επιτυχημένων οικονομικών επιδόσεων. Σε διεθνές επίπεδο η Κύπρος προωθεί τη γεωγραφική της θέση ως γέφυρα μεταξύ Ανατολής και Δύσης, ένα πολύ μορφωμένο πληθυσμό, μέτριες τοπικές δαπάνες, καλές αεροπορικές συνδέσεις, εξαιρετικό ναυτιλιακό τομέα, πολύ καλές τηλεπικοινωνίες και ένα καλά εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό. Διαθέτει, επίσης, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και ένα πολύ καλό χρηματοοικονομικό κέντρο πάνω από τρεις δεκαετίες. Έχει ένα χαμηλό συντελεστή φορολογίας επιχειρήσεων, και έχει συνάψει συμβάσεις για αποφυγή διπλής φορολογίας με πολλές χώρες, που σημαίνει ότι, αν τα κέρδη μια εταιρείας που κέρδισε από τις δραστηριότητες της και φορολογείται στην Κύπρο, δεν φορολογούνται και σε άλλη χώρα. Αυτό το πλεονέκτημα, πραγματικά, έχει προσελκύσει πολλές υπεράκτιες εταιρείες να εγκατασταθούν και να δημιουργήσουν τις δραστηριότητές τους στο νησί.

Σήμερα, η Κύπρος με τις σκληρές θυσίες του κάθε Κύπριου πολίτη, άρχισε να μπαίνει στο δρόμο για την επανεκκίνηση της οικονομίας, με στόχο την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των ξένων επενδυτών. «Η Κύπρος τέθηκε στο σωστό δρόμο μετά που το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψήφισε το πακέτο αποκλεισμού από την αφερεγγυότητα.» (Cyprus Profile 2015). Επιδεικνύοντας την ασάλινη οικονομική ανάκαμψη, τον Απρίλιο του 2015, η Κύπρος εντάχθηκε στο πρόγραμμα αγοράς ομολόγων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και τον Απρίλιο του 2015 πώλησε ομόλογα αξίας €1.000.000.000. Την ίδια στιγμή τέθηκαν οι αρχές μέσα από το σχέδιο διάσωσης που συμφώνησε με την Τρόικα, για νέα σχέδια για περαιτέρω διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για την ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων και άλλων κρατικών περιουσιακών στοιχείων. Τον Οκτώβριο του 2013, η κοινοπραξία των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (ΗΠΑ) και του Ισραήλ ολοκλήρωσε προκαταρκτικές εκτιμήσεις των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην αποκλειστική οικονομική ζώνη της Κύπρου (ΑΟΖ), η οποία αποκάλυψε μια εκτίμηση αποθεμάτων περίπου 140 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα. Αν και η εξερεύνηση συνεχίζεται στην ΑΟΖ της Κύπρου, κατά τη διάρκεια της διερευνητικής γεώτρησης το 2014 / 2015 δεν βρέθηκαν πρόσθετα εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα. Παρόλα αυτά, η ανάπτυξη υπεράκτιων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην ΑΟΖ της Κύπρου, παραμένει ένα κρίσιμο συστατικό στις προσπάθειες που καταβάλλει η οικονομική ανάκαμψη. Εμπειρογνώμονες υποστηρίζουν ότι μπορεί να υπάρχουν διερευνητικές γεωτρήσεις και ανάπτυξη κατά τα έτη 2016 και το 2017.

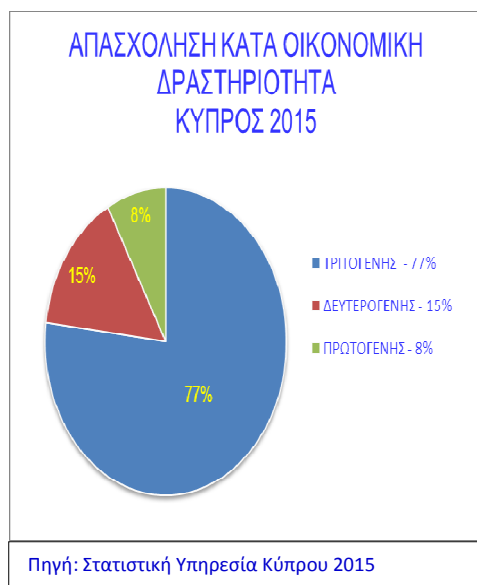
ΑΝΑΛΥΣΗ: “Η Οικονομική Γεωγραφία της Κύπρου”

Η Κύπρος έχει μια οικονομία ανθεκτική με καλές μακροπρόθεσμες προοπτικές. Είναι μια ευέλικτη οικονομία, που έχει αποδείξει την ικανότητά της να προσαρμόζεται σε συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες. Πριν από την ανεξαρτησία της από

τη Βρετανία το 1960, η Κυπριακή οικονομία στηριζόταν κυρίως στη γεωργία και την εξαγωγή των ορυκτών. Ήταν βασικά μια αγροτική χώρα και οι γεωργικές δραστηριότητες ασκούνταν κυρίως παραδοσιακά. Σήμερα η κυπριακή γεωργική παραγωγή χαρακτηρίζεται από εκμηχάνιση, χρήση φυτοφαρμάκων, λιπασμάτων, επιλογή βελτιωμένων σπόρων, γεωπονική υποστήριξη, χρήση θερμοκηπίων και σύγχρονων αρδευτικών συστημάτων. Εννοείται ότι το Μεσογειακό κλίμα είναι ένας βασικός παράγοντας που καθορίζει σε σημαντικό βαθμό το είδος των φυτών που μπορούν να καλλιεργηθούν εδώ στην Κύπρο.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η Κύπρος έχει καθιερωθεί ως ένα επιχειρηματικό κέντρο και υπηρεσιών για τη ναυτιλία, τις τράπεζες, και το εμπόριο και έχει χαρακτηριστεί από την Παγκόσμια Τράπεζα ως χώρα υψηλού εισοδήματος. Μετά την πρόσφατη οικονομική και τραπεζική κρίση, η Κύπρος έθεσε σε εφαρμογή σημαντικές μεταρρυθμίσεις και με πολλές προκλήσεις. Η κυπριακή οικονομία γνώρισε μια βαθιά ύφεση το 2013 με το ΑΕΠ της να μειωθεί κατά 8,7%, αλλά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει επιβράδυνση της ύφεσης το 2014 με το ΑΕΠ να μειωθεί κατά 3,9% και το έτος 2015 θα σηματοδοτήσει την έξοδο από την ύφεση και την επιστροφή στην ανάπτυξη, με το ΑΕΠ να αναμένεται να αυξηθεί κατά 1,1%.

Μέσα σε ένα γενικό πλαίσιο η Οικονομική Γεωγραφία είναι ένας κλάδος της Ανθρώπινης Γεωγραφίας που εξηγεί τις

οικονομικές δραστηριότητες που οι άνθρωποι χρησιμοποιούν για να βγάλουν τα προς το ζην. «Μελετά και εξηγεί πως τα διαφορετικά οικονομικά συστήματα (εμπορική οικονομία, προγραμματισμένη οικονομία και οικονομία διαβίωσης) ποικίλουν και διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Τέλος η οικονομική γεωγραφία εξηγεί πως οι οικονομικές δραστηριότητες συνδέονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.» (J. Fellman, A. Getis and J. Getis, 1990 p.238). Η Οικονομική Γεωγραφία είναι η μελέτη της χωρικής μεταβλητότητας που υπάρχει πάνω στην επιφάνεια της γης που αφορά τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την παραγωγή, την ανταλλαγή και την κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών. Σήμερα, δίνεται μεγάλη έμφαση στην ανάπτυξη μοντέλων και θεωριών που εξηγούν τη λειτουργία του πραγματικού κόσμου με την ενασχόληση, των οικονομικών δραστηριοτήτων και των οικονομικών συστημάτων και τα κοινά χαρακτηριστικά τους. Έτσι, με ένα πολύ προκαταρκτικό τρόπο κατανόησης ταξινομήσαμε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες σε διάφορες κατηγορίες, για να κατανοήσουμε τον παγκόσμιο οικονομικό προσανατολισμό με περισσότερη

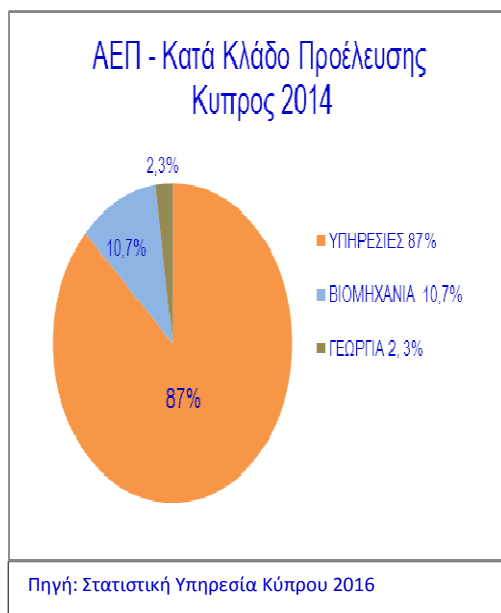
ακρίβεια. Αυτές οι οικονομικές δραστηριότητες είναι: Η πρωτογενής, η δευτερογενής, η τριτογενής και η τεταρτογενής.

Με βάση τους δείκτες της οικονομικής δραστηριότητας και της παραγωγής, η Κύπρος κατατάσσεται στον τριτογενή τομέα οικονομικών δραστηριοτήτων, αφού εργοδοτεί το 77% του εργατικού της δυναμικού στο συγκεκριμένο κλάδο. Σε γενικές γραμμές οι τριτογενείς δραστηριότητες είναι ο τομέας που αποτελείται από δραστηριότητες επιχειρήσεων και ειδικότητες εργασίας που παρέχουν υποστήριξη στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα. Δεν παράγουν υλικά αγαθά και παρέχουν υποστήριξη προς το νησί και στην κοινότητα σε συγκεκριμένα άτομα. Σε μια εμπορική οικονομία, όπως είναι αυτή που διατηρείται και στην Κύπρο, τα χωρικά πρότυπα του τριτογενούς τομέα είναι ταυτόσημα με τη χωρική κατανομή της πραγματικής ζήτησης, που θέλει να συγκεκριμενοποιηθεί μέσω της αγοραστικής δύναμης.

Η Κύπρος έχει μια οικονομική αγορά που στηρίζεται στον τομέα των υπηρεσιών, ο οποίος αντιπροσωπεύει τα τέσσερα πέμπτα του ΑΕΠ. Ο τουρισμός, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, η διαχείριση των πλοίων και των ακινήτων ήταν ανέκαθεν οι πιο σημαντικοί τομείς. Εν τω μεταξύ, η δημιουργία επιχειρήσεων, ο φορολογικός προγραμματισμός, τα καταπιστεύματα, οι συναλλαγές ξένων νομισμάτων και η χορήγηση κεφαλαίων είναι τα ισχυρά τμήματα του κλάδου

υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις, και ενθαρρύνεται από περίπου πενήντα συμβάσεις διπλής φορολογίας και ένα νομικό σύστημα που βασίζεται στο αγγλικό δίκαιο. Εξαιτίας των προαναφερθέντων, η Κύπρος έχει κατακλυσθεί από χιλιάδες επιχειρήσεις για τη διοχέτευση των επενδύσεών τους σε περιφερειακές αγορές μέσω του νησιού. Ο αριθμός των αιτήσεων που υποβάλλονται για εγγραφές νέων εταιρειών αυξήθηκαν σχεδόν κατά 3% το 2014 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Η οικονομική δραστηριότητα της Κύπρου διακρίνεται, επίσης, και σε άλλες οικονομικές δραστηριότητες, τις Πρωτογενείς και τις Δευτερογενείς. Ο Πρωτογενής τομέας αφορά δραστηριότητες που έχουν άμεση σχέση με τη συγκομιδή προϊόντων από το έδαφος ή τη θάλασσα, για παράδειγμα, τη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία, τη δασοκομία, εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες. Από τα πολύ παλιά χρόνια μέχρι σήμερα, οι κύριες καλλιέργειες είναι τα σιτηρά, οι χαρουπιές, οι ελιές, τα αμπέλια, οι πατάτες, φρούτα, λαχανικά και τα εσπεριδοειδή. Η γεωργία αποτελεί ένα σημαντικό τομέα της κυπριακής οικονομίας και αποτελεί τη βάση πολλών τοπικών βιομηχανιών και εισφέρει στο νησί σε τρέχουσες τιμές, το 2,3% του ΑΕΠ (Στατιστική Υπηρεσία 2015). Είναι η πιο σημαντική των βασικών οικονομικών δραστηριοτήτων, επειδή είναι η πιο διαδεδομένη δραστηριότητα του κύκλου του προϊόντος σε όλο τον κόσμο. Οι άνθρωποι που ασχολούνται με τις πρωτογενείς δραστηριότητες είναι πιο κοντά στους πόρους, έχουν την αντίληψη και τις δυνατότητες για την ανάπτυξη του περιβάλλοντος. Για αυτό το λόγο το ανθρώπινο δυναμικό είναι ο σημαντικότερος πόρος για τη δραστηριοποίηση των πρωτογενών ασχολιών. Ο πρωτογενής κλάδος, είναι μια ανθρωπινή δραστηριότητα και

λειτουργεί όπως τις άλλες βιομηχανίες ως ένα σύστημα όπου παίρνει πόρους, τους επεξεργάζεται με σχέδια και άλλες μεθόδους καλλιέργειας για την παράγωγή κάποιου αγαθού και στη συνέχεια θα πουληθεί σε διάφορες αγορές με μεγαλύτερη αξία από το κόστος παραγωγής, με στόχο το κέρδος.

Οι πρωτογενείς δραστηριότητες στην Κύπρο όπως η γεωργία, η κτηνοτροφία, η αλιεία, η δασοκομία, εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες απασχολούν το «8% ή με περισσότερη ακρίβεια 11.968 από τις 365.078 χιλιάδες άτομα» (Στατιστική Υπηρεσία 2015) στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Παρά το γεγονός ότι η Κύπρος παρέχει αρκετά φυσικά και ανθρώπινα πλεονεκτήματα για τη δραστηριοποίηση ενός βιώσιμου, κερδοφόρου και αποτελεσματικού μοντέλου στις περισσότερες από τις πιο πάνω δραστηριότητες, εντούτοις ο ανταγωνισμός με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, η έλλειψη εργατικού ντόπιου και εξειδικευμένου προσωπικού, η αστυφιλία, οι ακριβές δαπάνες όπως τα χημικά, τα λιπάσματα, οι ζωτροφές, τα μηχανήματα, τα καύσιμα, η αύξηση της θερμοκρασίας, η οικονομική κρίση, το ψηλό κόστος παροχής και η λειψυδρία, έχουν δώσει μια απόκλιση των Κύπριων στη συνέχεια της ασχολίας να ενδιαφέρονται να ασχολούνται με τις πρωτογενείς δραστηριότητες. Επίσης, το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας μας έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αγροτική παραγωγή. Ο μέσος όρος ηλικίας των κύπριων αγροτών αυξάνεται διαρκώς, καθώς οι νέοι δεν ασχολούνται με τη γεωργία και αυτή παραμένει στα χέρια των μεγαλύτερων.

Πρωτογενείς δραστηριότητες.

Γεωργία:

Γεωργία ονομάζουμε το σύνολο των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την καλλιέργεια του εδάφους και την παραγωγή φυτικών προϊόντων. Η Κύπρος βρίσκεται στη Μεσογειακή ζώνη καλλιεργειών και το μεγαλύτερο ποσοστό καλλιεργειών είναι αρδεύμενες. Φυσικά όμως, υπάρχουν περιοχές στις οποίες δεν υπάρχουν δυνατότητες άρδευσης, έτσι στις

συγκεκριμένες περιοχές καλλιεργούνται φυτά που είναι ανθεκτικά στη ζέστη και την ξηρασία, όπως τα δημητριακά, η ελιά, το αμπέλι και αμυγδαλιά. Η γεωργία στην Κύπρο διακρίνεται βασικά σε δυο κύριες κατηγορίες:

A. Στη γεωργία αυτοσυντήρησης ή γεωργία διαβίωσης.

B. Στη γεωργία αγοράς – που υποδιαιρείται:

i. Στην εκτατική γεωργία.

ii. Στην εντατική γεωργία.

Η πρώτη κατηγορία, η γεωργία της αυτοσυντήρησης, είναι πολύ διαδομένη στην Κύπρο, αφού πολλοί Κύπριοι πολίτες και ακόμα στις αυλές των σπιτιών τους, με αγάπη εργάζονται με τις προσωπικές αγροτικές ασχολίες, κυρίως με καλλιέργεια

οπωροφόρων δένδρων, λαχανικών και λουλουδιών. Σκοπός τους είναι η παραγωγή και η συγκομιδή καρπών με παραδοσιακούς τρόπους, για καθαρά δικούς τους προσωπικούς σκοπούς και ως hobby. Με βάσει τον ορισμό, η γεωργία αυτοσυντήρησης ή διαβίωσης περιλαμβάνει σχεδόν πλήρη αυτάρκεια από την πλευρά των μελών της. «Η παραγωγή για την ανταλλαγή ή πώληση είναι ελάχιστη και κάθε οικογένεια ή κλειστή κοινωνική ομάδα στηρίζεται στον εαυτό της, για τα τρόφιμα και για άλλες βασικές απαιτήσεις.» (J. Fellman, 1990 p.242). Τα τελευταία χρόνια πολλοί Κύπριοι έχουν πλέον εντάξει και τη βιολογική γεωργία για να δημιουργήσουν καλύτερες, πιο παραγωγικές και πιο φιλικές προς το περιβάλλον καλλιέργειες, αφού η βιολογική γεωργία δεν χρησιμοποιεί τεχνητά ή χημικά λιπάσματα ή φυτοφάρμακα. Τα φυσικά λιπάσματα, δημιουργούνται από τα κόπρανα των

ζώων, της χλωρής λίπανσης, τα ψάρια και τα οστεάλευρα. Τα φυσικά λιπάσματα δίνουν οργανικές ουσίες πίσω στο χώμα που του επιτρέπουν να διατηρήσει την υγρασία κατά τη διάρκεια ξηρών περιόδων. Επίσης, επιτρέπει την καλύτερη αποστράγγιση και αερισμό κατά τη διάρκεια βροχερών περιόδων και στη μείωση της διάβρωσης του εδάφους. Είναι λιγότερο πιθανό να βλάψουν την καλλιέργεια και το περιβάλλον, καθώς δεν υπάρχουν νιτρικά άλατα για να τρέξουν στα ποτάμια και να βλάψουν την άγρια ζωή.

Σήμερα, ο σύγχρονος κόσμος του εμπορίου και των συναλλαγών έχει μειώσει τις παραδοσιακές γεωργικές ασχολίες σε πολύ χαμηλά επίπεδα δραστηριότητας, όπου τα προϊόντα προορίζονται στην αγορά με άμεσο στόχο το κέρδος. Η

προσφορά, η ζήτηση και ο μηχανισμός των τιμών της αγοράς είναι οι θεωρητικοί έλεγχοι της παραγωγής των αγροτικών προϊόντων στις εμπορικές οικονομίες. Διακρίνεται σε δυο κατηγορίες την εκτατική γεωργία και την εντατική γεωργία. Στην εκτατική γεωργία υπάρχουν μεγαλύτερα τεμάχια γης, περισσότερη εμπλοκή μηχανικών μέσων και λιγότερο ανθρώπινο δυναμικό. Μεγάλες περιοχές εδάφους με λιγότερες και με χαμηλότερες αποδόσεις. Για παράδειγμα, το μάζεμα του σιταριού όπου χρειάζεται αρκετή γη για την εκροή κάποιου μεγάλου ποσοστού γραμμάρων σε σιτάρι. Στην Κύπρο, «το πεδίο αρμοδιότητας της Μονάδας Φυτών Μεγάλης Καλλιέργειας (Φ.Μ.Κ.) εμπίπτουν οι καλλιέργειες των σιτηρών, των ψυχανθών, των κτηνοτροφικών φυτών, των βιομηχανικών φυτών, ελαιούχα, κλωστικά, ζάχαρη.» (Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, 2015). Το ορεινό ανάγλυφο που κυριαρχεί την Κύπρο και η μικρή της έκταση 9,251 τετραγωνικά χιλιόμετρα,

καθιστούν δύσκολο στο να δημιουργηθούν μεγάλες καλλιεργήσιμες εκτάσεις εκτατικής γεωργίας, διότι δεν μπορεί να γίνει με μηχανικά μέσα σε πολλές περιοχές του νησιού, αφού τα αγροτεμάχια είναι εξαιρετικά μικρά στις αναβαθμίδες, τα δίκτυα μεταφοράς είναι στενά, δύσκολα και πολλές φορές δεν έχουν πρόσβαση σε μεγάλες αγορές, οι βροχοπτώσεις είναι περιορισμένες, η κατανομή και η συγκέντρωση εργατικού πληθυσμού είναι αραιή διότι οι νέοι κύπριοι έχουν εγκαταλείψει τα χωριά και τη γεωργία.

Η εντατική γεωργία διαθέτει μικρότερα τεμάχια γης, μικρότερη εμπλοκή των μηχανικών μέσων και περισσότερο ανθρώπινο δυναμικό. Με απλά λόγια είναι η γεωργία στην οποία παρέχεται μεγάλη εισροή κεφαλαίου ανά μονάδα εδάφους.

Απώτερος σκοπός του παραγωγού είναι η αύξηση της παραγωγικότητας των υφιστάμενων καλλιεργήσιμων εκτάσεων και όχι η επέκταση της καλλιεργούμενης έκτασης. Σε άλλες χώρες έχει χαρακτηριστεί ως «Green Revolution» (J. Fellman, A. Getis, J. Getis, 1990 p.249), που είναι βασικά η βελτίωση των σπόρων και της γεωργικής διαχείρισης προσαρμοσμένα στις ανάγκες της εντατικής γεωργίας, για να φέρουν μεγαλύτερη ετήσια συγκομιδή από μια συγκεκριμένη περιοχή του καλλιεργήσιμου εδάφους. Η επιστήμη σήμερα μπορεί να αλλάξει τη γενετική σύσταση των καλλιεργειών, λαμβάνοντας γονίδια από το ένα είδος και την ενσωμάτωσή τους σε άλλο, για να του δώσει νέες ιδιότητες. Με αυτό τον τρόπο τα φυτά γίνονται πιο ανθεκτικά σε ασθένειες ή άλλα παράσιτα όπως τα νιτρικά άλατα. Έτσι, αποφεύγεται η ανάγκη να χρησιμοποιούνται φυτοφάρμακα και άλλες χημικές ουσίες. Λόγω

των πολλαπλών ασθενειών, πολλές είναι οι καλλιέργειες που έχουν δημιουργηθεί μέσα από γενετικά τροποποιημένες καλλιέργειες.

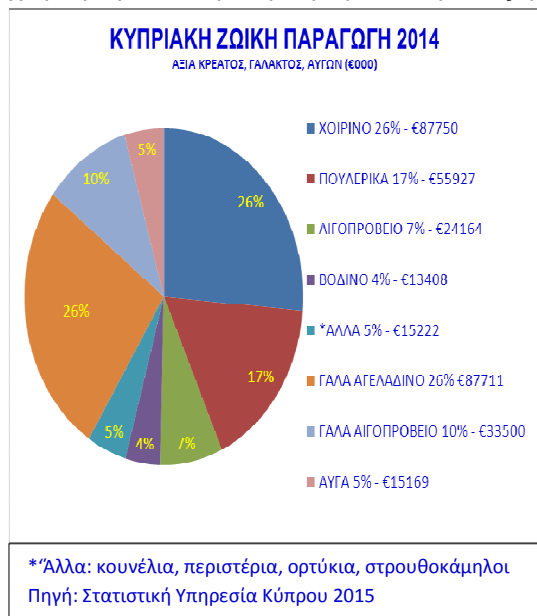
Οι αγρότες παίρνουν τα απαραίτητα μέτρα για να διαφυλάξουν στο ακέραιο τις φυτείες τους με στόχο την περισσότερη συγκομιδή του προϊόντος και με απώτερο σκοπό, το κέρδος. Τα κυριότερα προϊόντα εντατικής γεωργίας που παράγονται στην Κύπρο είναι τα λαχανικά, η πατάτα, η αμυγδαλιά, τα ελαιόδεντρα, η αμπελουργία, τα οπωροφόρα δένδρα και τα εσπεριδοειδή, καθώς και άλλες δενδρώδεις καλλιέργειες όπως: αρωματικά φυτά, άνθη, καλλωπιστικά φυτά, μανιτάρια και γενικά τη ανάπτυξη προϊόντων μέσω της βιολογικής γεωργίας.

ΧΑΡΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Κτηνοτροφία:

Οι κυριότεροι τομείς της Κυπριακής κτηνοτροφικής παράγωγης είναι η αγελαδοτροφία, η αιγοπροβατοτροφία, η χοιροτροφία και η πτηνοτροφία. Σε γενικές γραμμές, η κτηνοτροφία είναι η εκτροφή των ζώων είτε για την προσωπική

επιβίωση του παραγωγού ή για εμπορική χρήση, δηλαδή τη πώληση και την ανταλλαγή με άμεσο στόχο το κέρδος. Είναι κλάδος του πρωτογενούς οικονομικού τομέα, και στην Κύπρο η συνεισφορά της κτηνοτροφικής παραγωγής το 2014 ήταν «1,4% του ΑΕΠ ή 23% γενικότερα του γεωργικού τομέα.» (Στατιστική Υπηρεσία 2015). Η Κύπρος επειδή εισάγει τις πρώτες ύλες ζωοτροφών για τη διατροφή των χοίρων και βόειου κρέατος έχει σαν αποτέλεσμα, η αξία του αγελαδινού γάλακτος, βόειου κρέατος και χοιρίνου κρέατος, το κόστος των οποίων τον τελευταίο καιρό έχει αυξηθεί σημαντικά. Σε γενικές γραμμές, ο τομέας της κτηνοτροφίας εδώ στη Κύπρο, παρουσιάζει μια μείωση τα τελευταία χρόνια στην άξια της ζωικής παράγωγης και γενικότερα στην παράγωγη κρέατος. Έτσι, ο τομέας της κτηνοτροφίας σταδιακά συρρικνώνεται μια και οι θέσεις εργασίας γίνονται εξαρτημένες και συνδέονται όλο και περισσότερο με τις οργανωμένες κτηνοτροφικές μονάδες. Η εκμηχάνιση της παραγωγής ζωικών προϊόντων περιορίζει τον αριθμό των εργαζομένων στην κτηνοτροφία, με αποτέλεσμα να μην διαγράφονται θετικές προοπτικές για

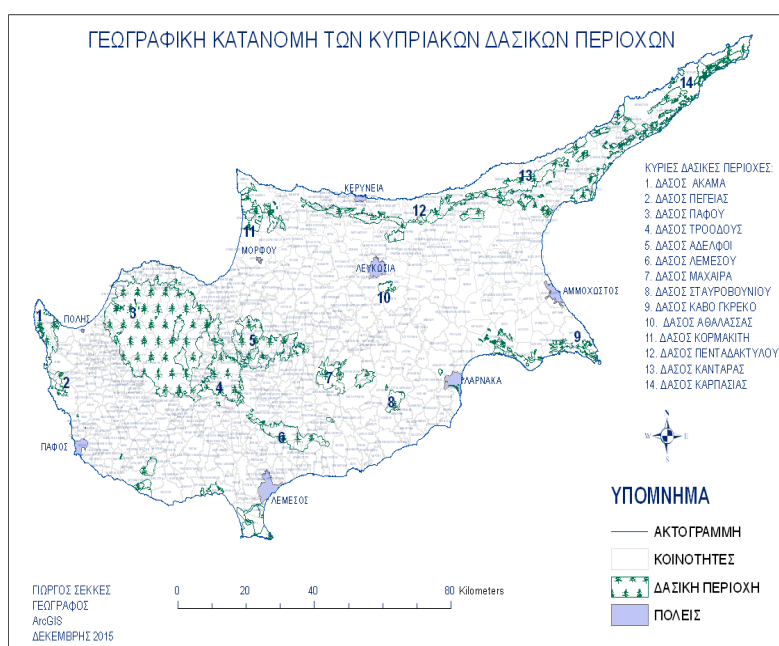
το συγκεκριμένο επάγγελμα. Παλαιότερα, οι περισσότεροι κτηνοτρόφοι ήταν ανεξάρτητοι βοσκοί που ακολουθούσαν τα ζώα τους σε ανοικτά βοσκοτόπια. Συνήθως εξειδικεύονταν σε ένα είδος ζώου ως προβατοβοσκοί, χοιροβοσκοί, αγελαδοτρόφοι. Η βόσκηση σε λιβάδια είναι μια από τις δυο κατηγορίες της κτηνοτροφίας που συναντούμε στην Κύπρο, μέσα από την οποία τα ζώα είναι λίγα για μια δεδομένη επιφάνεια γης (εκτατική κτηνοτροφία). Μέσα στα πλαίσια της κτηνοτροφικής δραστηριότητας, ο κτηνοτρόφος ασχολείται με το άρμεγμα ή την αποκομιδή των αυγών, τον καθαρισμό των χώρων που ζουν τα ζώα, τη φύλαξη του κοπαδιού στα βοσκοτόπια και στις στάνες, την προστασία των ζώων από φωτιές ή θεομηνίες, το πότισμα των ζώων και την τροφή τους με σκοπό τη δημιουργία του κατάλληλου συνδυασμού για την αποδοτικότερη εκτροφή τους. Οι δυνατότητες της περιοχής να καλύψει τις ανάγκες των ζώων σε τροφή και νερό, η μορφολογία της και το κλίμα καθορίζουν το είδος των ζώων που εκτρέφονται. Παράλληλα, πέρα από τις καθημερινές εργασίες υπάρχουν και ορισμένες εποχιακές, όπως το κούρεμα των προβάτων την άνοιξη, η συγκέντρωση και εμπορία του μαλλιού τους, η παραγωγή τυριού, αλλαντικών, καπνιστών ή άλλων προϊόντων. Μ'αυτή τη μέθοδο εκτρέφονται βοοειδή, πρόβατα, αίγες, χοίροι σε πεδινά ή ορεινά βοσκοτόπια.

Ο εγκλεισμός των ζώων σε κτίρια ή σε φάρμες ή κτηνοτροφικές μονάδες, είναι η δεύτερη κατηγορία της κτηνοτροφίας που επικρατεί στην Κύπρο. Όταν οι εκτάσεις γης που υπάρχουν για βοσκή είναι περιορισμένες (εντατική κτηνοτροφία). Πρόκειται για εκτροφή με την οποία παράγεται μεγαλύτερη ποσότητα κρέατος και άλλων προϊόντων, σε λιγότερο χρονικό διάστημα σε σύγκριση με την εκτατική κτηνοτροφία. Η αύξηση της παραγωγικότητας των χοιροστασίων μέσω της αύξησης των αποδόσεων και της μείωσης του κόστους παραγωγής, επιτυγχάνεται μέσω της γενετικής βελτίωσης, της ευρύτερης εφαρμογής της τεχνητής σπερματέγχυσης, της αναδιοργάνωσης των χοιροστασίων, ορνιθοτροφείων, αγελαδοτροφείων, της ορθολογιστικής διατροφής, της σωστής στέγασης και διαχείρισης. Η αγάπη για τα ζώα, η υπομονή και η ευαισθησία για τη φροντίδα τους, είναι πολύ σημαντικά προσόντα για την ενασχόληση με την κτηνοτροφία, παρόλο που τα ζώα προορίζονται για εκμετάλλευση ή σφαγή. Οι χειρωνακτικές δεξιότητες είναι απαραίτητες, για όλες τις κτηνοτροφικές εργασίες. Παράλληλα, η ευσυνειδησία είναι αναγκαία, ειδικότερα σήμερα που η εκτροφή των ζώων βασίζεται στις σωστές ποσότητες κατάλληλων τροφών όπως σόγιας, καλαμποκιού, τριφυλλιού, αλλά και σε πρόσθετα αντιβιοτικά ή ορμόνες και

βιταμίνες, που σε λανθασμένες ποσότητες είναι επιζήμιες για την υγεία των ζώων και των καταναλωτών ζωικών προϊόντων. Για το λόγο αυτό, χρειάζεται μαθηματική ικανότητα για τη σωστή πρόσμιξη των αναλογιών. Παράλληλα, η μηχανική ικανότητα είναι επίσης απαραίτητη, δεδομένου ότι πολλές εργασίες έχουν μηχανοποιηθεί. Ειδικότερα, σε μεγάλες οργανωμένες κτηνοτροφικές μονάδες οι περισσότερες εργασίες έχουν αυτοματοποιηθεί. Η υπολογιστική ικανότητα είναι επίσης χρήσιμη, όταν ο ίδιος ο κτηνοτρόφος εκτελεί και χρέη εμπόρου των προϊόντων του, ώστε να μπορεί να υπολογίζει σωστά το κόστος εκτροφής και να πετυχαίνει κέρδος. Μ'αυτή τη μέθοδο εκτρέφονται χοίροι, πουλερικά και βοοειδή.

Δασοκομία:

Τα δάση της Κύπρου αποτελούν τη σπονδυλική στήλη του φυσικού της περιβάλλοντος. Αποτελούν ανεκτίμητο θησαυρό

που κληροδοτείται από γενιά σε γενιά, γι'αυτό και οι προσπάθειες για επέκταση και ενίσχυση της αντιπυρικής τους προστασίας αποτελούν μόνιμο και σταθερό μέλημα των αρμόδιων αρχών. Με την πολύπλευρη και διαχρονική προσφορά τους, τα δάση συμβάλλουν ουσιαστικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του ανθρώπου, στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής, καθώς και στη σωματική και πνευματική υγεία του πληθυσμού και την οικολογική σταθερότητα. Τα δάση της Κύπρου είναι ένας φυσικός εθνικός πόρος και πέρα από τα υλικά αγαθά, προσφέρουν και πληθώρα άλλων υπηρεσιών που τις περισσότερες φορές δεν είναι δυνατό να αποτιμηθούν σε χρηματικές αξίες. Τέτοιες υπηρεσίες είναι:

- Η δέσμευση σημαντικών ποσοτήτων διοξειδίου του άνθρακα και η παράγωγή οξυγόνου.
- Η ρύθμιση του υδρολογικού κύκλου και τη διατήρηση του υδροφόρου ορίζοντα.
- Η διατήρηση μιας ανεξάντλητης τεράστιας δεξαμενής γενετικού υλικού και βιοποικιλότητας.
- Η διατήρηση και προστασία της χλωρίδας και της πανίδας.
- Η προστασία του εδάφους από τη διάβρωση.
- Η υπαίθρια αναψυχή λόγω της ποικιλίας της χλωρίδας, της πανίδας, της γεωμορφολογίας, του κλίματος και των υδατικών συνθηκών, σε συνδυασμό με την προσβασιμότητα, τη μικρή απόσταση από τα αστικά κέντρα, όπως επίσης και την ύπαρξη ιστορικών, αρχαιολογικών και άλλων σημείων ενδιαφέροντος μέσα ή κοντά στα δάση.

Τα δάση κωνοφόρων που επικρατούν στο νησί μέχρι τα 1400 μέτρα πάνω από τη στάθμη της θάλασσας, παρέχουν ξυλεία, καθώς και μη ξυλώδη προϊόντα. Επίσης συμβάλλει σημαντικά στην ομορφιά του τοπίου, στη διατήρηση της εθνικής κληρονομιάς, στην προστασία των υδάτινων πόρων και στην οικονομική ανάπτυξη των κοινοτήτων του κάθε χωριού. Τα δάση προσελκύουν επισκέπτες από χώρες του εξωτερικού. «Η αξία της δασικής παραγωγής παρουσίασε μείωση το 2013

και έπεσε στα 2 εκατομμύρια ευρώ από τα €2,8 εκατομμύρια του προηγούμενου έτους. Η παράγωγή ξυλείας από 5.572 κυβικά μέτρα το 2012 μειώθηκε σε 4.658 κυβικά μέτρα το 2013 και η αναδάσωση μειώθηκε κατά 13% το 2013 σε σύγκριση με το 2012.» (Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Τμήμα Δασών).

Αλιεία / Υδατοκαλλιέργεια:

Τα ψάρια παρέχουν την κύρια πηγή της ζωικής πρωτεΐνης και άλλα απαραίτητα αμινοξέα, σημαντικά στη διατροφή του ανθρώπινου πληθυσμού. Είναι μια υγιεινή διατροφή που εμείς οι άνθρωποι έχουμε εντάξει πλήρως στο διαιτολόγιο μας.

Η υδατοκαλλιέργεια στην Κύπρο άρχισε το 1969, με την καλλιέργεια πέστροφας στα βουνά του Τροόδους. Αρχικά, δημιουργήθηκε ο ερευνητικός σταθμός υδατοκαλλιέργειας γλυκών υδάτων στο χωριό Καλοπαναγιώτης, όπου γίνονταν μελέτες για την καλλιέργεια πέστροφας και τρία χρόνια αργότερα ιδρύθηκε και άρχισε να λειτουργεί ο πρώτος ιδιωτικός σταθμός παραγωγής για εμπορικούς σκοπούς. Η πρώτη προσπάθεια για δημιουργία θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας έγινε από το Τμήμα Αλιείας το 1972 στο χωριό Γασριά, περίπου 15 χιλιόμετρα βορειοανατολικά της πόλης της Αμμοχώστου, αλλά μετά την Τούρκικη εισβολή του 1974, ο σταθμός εγκαταλείφθηκε. Η ερευνητική εργασία συνεχίστηκε από το 1978 ως το 1989, στο λιμανάκι της Πάφου. Στη συνέχεια και συγκεκριμένα το 1989, το Τμήμα Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών δημιούργησε τον Ερευνητικό Σταθμό Θαλάσσιας Υδατοκαλλιέργειας στο χωριό Μενεού και όλη η ερευνητική δραστηριότητα μεταφέρθηκε εκεί, συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Το πρώτο ιδιωτικό εκκολαπτήριο εμπορικής κλίμακας λειτούργησε το 1986, παράγοντας τσιπούρα και λαυράκι, ενώ η πρώτη ιδιωτική μονάδα πάχυνσης τσιπούρας και λαυρακιού λειτούργησε το 1988 και η εκτροφή γινόταν σε χερσαίες δεξαμενές κοντά στην ακτή.

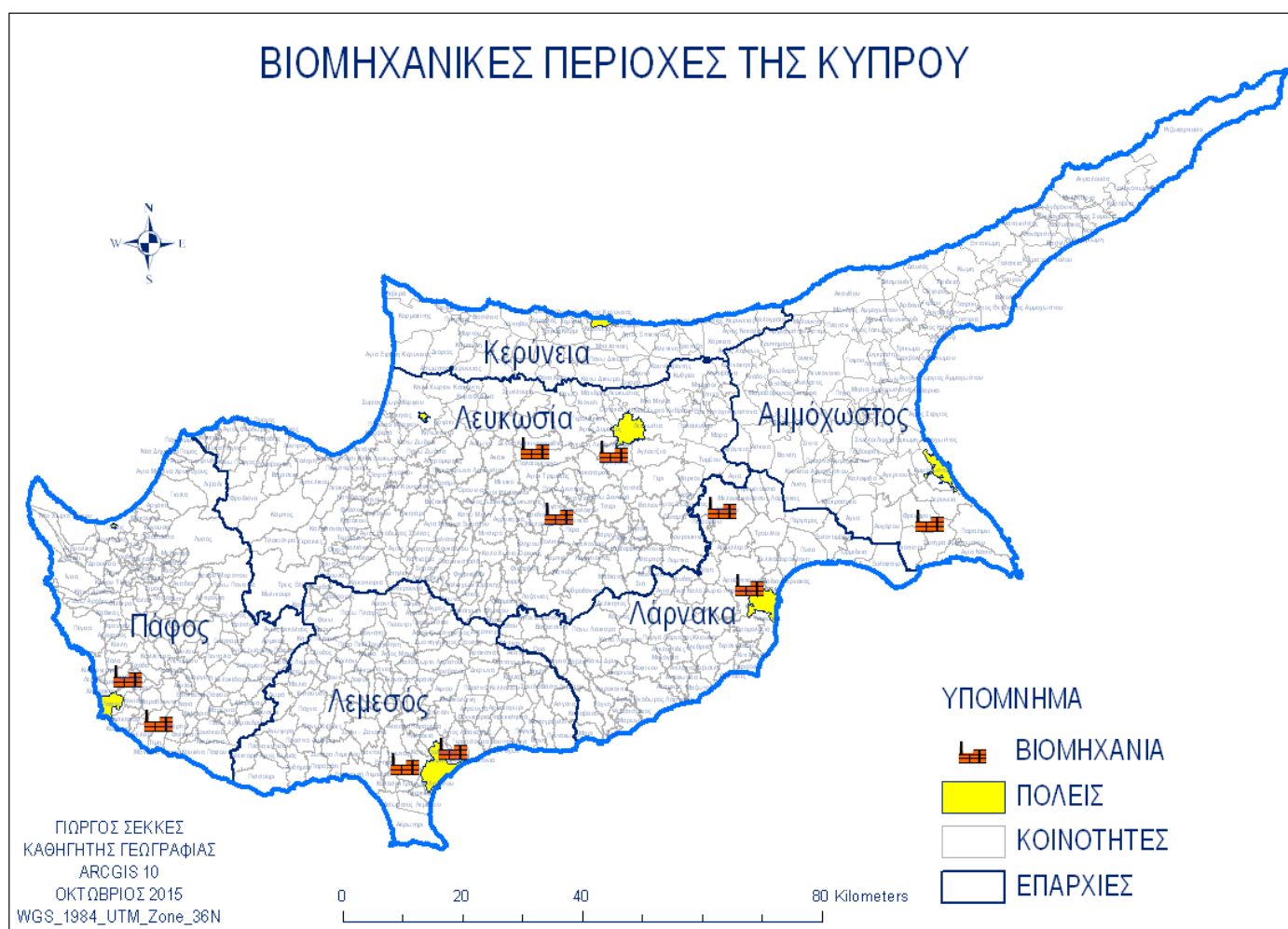
Οι παράκτιες περιοχές απέκτησαν μεγάλη αξία λόγω της τουριστικής ανάπτυξης και οι διάφοροι περιβαλλοντικοί παράγοντες ανάγκασαν την κυβέρνηση να προωθήσει τη δημιουργία μονάδων με κλουβιά ανοιχτής θάλασσας. Η μέθοδος αυτή αποτελεί φιλική προς το περιβάλλον μέθοδο εντατικής ιχθυοκαλλιέργειας και αποσκοπεί στην περαιτέρω ανάπτυξη της Κυπριακής θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας. Η πρώτη ιδιωτική μονάδα θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας εμπορικής κλίμακας σε κλουβιά ανοιχτής θάλασσας, λειτούργησε το 1989. Στην Κύπρο υπάρχουν αδειοδοτημένα τρία ιδιωτικά εκκολαπτήρια θαλασσινών ειδών, ένα εκκολαπτήριο-εκτροφείο θαλασσίων γαρίδων στην ξηρά, εννιά μονάδες πάχυνσης θαλασσίων μεσογειακών ειδών σε κλουβιά ανοιχτής θάλασσας και επτά μικρές μονάδες υδατοκαλλιέργειας γλυκού νερού που δραστηριοποιούνται στην οροσειρά του Τροόδους. Πέραν των πιο πάνω ιδιωτικών μονάδων παραγωγής ψαριών στην Κύπρο δραστηριοποιούνται και δυο ερευνητικοί σταθμοί υδατοκαλλιέργειας, ο ένας για θαλασσινά είδη και ο άλλος για είδη γλυκού νερού.

Ο τομέας της αλιείας στην Κύπρο παρουσιάζει μια αύξηση αφού τα «σημαντικότερα είδη θαλασσίων ψαριών που καλλιεργούνται στην Κύπρο είναι η τσιπούρα (*Sparusaurata*) και το λαυράκι (*Dicentrarchuslabrax*), σε ποσοστό 66% και 33% της ολικής παραγωγής, αντίστοιχα. Η παραγωγή επιτραπέζιου μεγέθους ψαριών από τις υδατοκαλλιέργειες κατά το 2013, υπολογίζεται ότι ανήλθε περίπου στους 5.340 τόνους αξίας €29.21 εκατομμύρια. Από αυτή την παραγωγή εξήχθησαν περίπου 3.895 τόνοι αξίας €21.12 εκατομμυρίων. Κατά το 2013, η παραγωγή γόνου / ιχθυογεννητικότητα έφθασε τα 18 εκατομμύρια ιχθύδια, αξίας περίπου €3.27 εκατομμυρίων. Συνολικά, η αξία παραγωγής των υδατοκαλλιεργειών το 2013 ανήλθε γύρω στα € 32.48 εκατομμύρια. Σημειώνεται ότι στις υδατοκαλλιέργειες απασχολούνται αποκλειστικά περίπου 250 άτομα, ενώ ένας πολύ μεγαλύτερος αριθμός ατόμων απασχολείται σε συναφή / παρεμφερή επαγγέλματα.» (Τμήμα Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών, 2015). Σήμερα η υδατοκαλλιέργεια στην Κύπρο αποτελεί σημαντικότερο και αναπόσπαστο μέρος του Κυπριακού Αλιευτικού Τομέα, και αντιπροσωπεύει περίπου το 80%, τόσο σε ποσότητα όσο και σε αξία, της συνολικής κυπριακής παραγωγής αλιευτικών προϊόντων. «Όσον αφορά τη θαλασσιά αλιεία σημειώθηκε μείωση στον όγκο παράγωγης το 2013 κατά 10,2% όπως επίσης και στην αξία κατά 14,4% σε σύγκριση με το 2012.» (Στατιστική Υπηρεσία 2015).

Δευτερεύουσες δραστηριότητες του δευτερογενούς οικονομικού τομέα. Κυπριακή Βιομηχανία / Μεταποίηση:

Οι δευτερεύουσες δραστηριότητες ή οι κατασκευαστικές βιομηχανικές δραστηριότητες περιλαμβάνουν τη μετατροπή πρώτων υλών σε προϊόντα για την ικανοποίηση των καθημερινών αναγκών μας. Είναι βασικά κατασκευές που χρειάζονται επεξεργασία μέσα από ένα πιο εξειδικευμένο προσωπικό για την παραγωγή τυποποιημένων προϊόντων από εργοστασιακές ρυθμίσεις. Η βιομηχανία είναι ένα σύστημα που συναρμολογεί και επεξεργάζεται τις ανάλογες εισροές με αποτέλεσμα την εκροή, δηλαδή την εκπλήρωση του συγκεκριμένου προϊόντος και την διανομή του σε τοπικό, είτε σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

Είναι ξεκάθαρο ότι ο κατασκευαστικός τομέας μεταποίησης σε οποιαδήποτε χώρα στον κόσμο, όπου επικρατεί η ελεύθερη οικονομία εμπορίου, έγκειται στο ότι η σωστή θέση μιας επιχείρησης επικεντρώνεται στο ότι το καθαρό κέρδος είναι μεγαλύτερο. Το καθαρό κέρδος αντιπροσωπεύει τη διαφορά μεταξύ του εισοδήματος των πωλήσεων και του κόστους παραγωγής. Η υποχρέωση του επιχειρηματία επικεντρώνεται στο να βρει τη θέση της παραγωγής, όπου η διαφορά αυτή είναι η μεγαλύτερη. Εάν όμως δεν μπορεί να εφαρμοστεί η πιο πάνω βιομηχανική προσέγγιση, τότε υπάρχει μια άλλη θεωρία που ονομάζεται «substitution principle» (J. Fellman, A. Getis and J. Getis, 1990 p.288). Πολλές βιομηχανικές διαδικασίες είναι δυνατό να αντικατασταθούν με μείωση μιας εισροής, όπως το εργατικό προσωπικό, αυξάνοντας το κεφάλαιο για τον αυτοματοποιημένο εξοπλισμό ή την αύξηση του κόστους μεταφοράς, μειώνοντας ταυτόχρονα το κόστος γης.

Η τοποθεσία είναι το κλειδί για τον επιτυχή σχεδιασμό μιας βιομηχανίας και πολύ περισσότερο μιας επιχείρησης. Που θα εγκατασταθεί η βιομηχανική μονάδα είναι μια σωστή διαχειριστική στρατηγική που πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη. Αυτοί οι βασικοί παράγοντες είναι πολύπλοκοι και αλληλένδετοι, αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου, αλλά όλοι τους είναι δεμένοι με τις αρχές της «βιομηχανικής τοποθεσίας» (J. Fellman, A. Getis and J. Getis, 1990 p.278). Λειτουργούν κάτω από τα οικονομικά συστήματα, κυρίως στην ελεύθερη αγορά ή την εμπορική οικονομία και μερικοί από αυτούς είναι το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας, το είδος της ενέργειας της λειτουργίας του εργοστασίου, οι μισθοί των υπαλλήλων, οι πρώτες ύλες, η πρόσβαση στην αγορά, η ύπαρξη εργατικού δυναμικού, το εξειδικευμένο εργατικό προσωπικό, προσβασιμότητα σε λιμάνια και αεροδρόμια, το μέγεθος της αγοράς και το κόστος μεταφοράς. Ο απώτερος στόχος της οικονομικής δραστηριότητας είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους. Σε ένα οικονομικό περιβάλλον πλήρους ανταγωνισμού ο στόχος κέρδους είναι πιο πιθανό να επιτευχθεί, εάν η επιχείρηση κατασκευής βρίσκεται στην τοποθεσία με το ελάχιστο κόστος. Σε ένα περιβάλλον με ατελή ανταγωνισμό, θα είναι πιο σημαντικό να δοθεί έμφαση στην αγορά και στην πώληση, παρά στο κόστος παράγωγης του προϊόντος.

Στην Κύπρο, ο θεσμός των βιομηχανικών περιοχών χρησιμοποιήθηκε και εξακολουθεί να χρησιμοποιείται για την επιτάχυνση του ρυθμού βιομηχανικής ανάπτυξης. Με την ίδρυση των βιομηχανικών περιοχών δημιουργείται η αναγκαία βιομηχανική υποδομή και το κατάλληλο κλίμα που παρέχει στην ιδιωτική πρωτοβουλία τη δυνατότητα για άμεση εγκαθίδρυση βιομηχανικών μονάδων με το χαμηλότερο δυνατό κεφαλαιουχικό κόστος, χωρίς οποιαδήποτε σοβαρά προβλήματα ή και ταλαιπωρίες στην ανέγερση και λειτουργία εργοστασίων. «Οι βιομηχανικές περιοχές μπορεί να χρησιμοποιηθούν επίσης ως ένα μέτρο για την εφαρμογή προγραμμάτων για περιφερειακή ανάπτυξη. Ο θεσμός των Βιομηχανικών Περιοχών εισήχθη στην Κύπρο το 1966 με την ίδρυση της πρώτης βιομηχανικής περιοχής στη Μια Μηλιά.» (Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού 2015). Η Κύπρος δεν έχει βαριά βιομηχανία και η επέκταση της ελαφράς βιομηχανίας της περιορίζεται από την έλλειψη πρώτων υλών και το μέγεθος της εγχώριας αγοράς. Η πλειοψηφία των κυπριακών βιομηχανιών είναι Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ), οι οποίες απασχολούν λιγότερους από 10 εργαζόμενους. Αυτό καθιστά τον τομέα πολύ δύσκολο να εφαρμόσει κάποιες βιομηχανικές στρατηγικές για καλύτερα αποτελέσματα. Η κυβέρνηση επιδιώκει να βελτιώσει την πρόσβαση των Μικρών και Μεσaiών Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στη χρηματοδότηση και τις αγορές του εξωτερικού, και επιδιώκει να μεγιστοποιήσει το εμπορικό δυναμικό της τοπικής έρευνας και ανάπτυξης προκειμένου να ανοίξουν αναξιοποίητες περιοχές της παραγωγικότητας. Η υιοθέτηση των σύγχρονων τεχνολογιών παραγωγής έχει ήδη δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις παραδοσιακών στον παγκόσμιο ανταγωνισμό και ο τομέας προσπαθεί να εξασφαλίσει το μέλλον της με το να επεκταθεί και εδραιωθεί εκ νέου σε εξειδικευμένες αγορές. Οι φαρμακευτικός τομέας έχει ήδη καταφέρει να κάνει αυτή τη μετάβαση προς την παροχή των προϊόντων, αφού από το 1999, η επιχείρηση έχει δείξει συνεπή ανάπτυξη. Η Κύπρος αναδιαρθρώνοντας ριζικά τη μεταποιητική της βάση επιδιώκει ενεργά την προσέλκυση νέων βιομηχανιών υψηλής τεχνολογίας και των βιομηχανιών που βασίζονται στη γνώση.

Η ανάπτυξη του βιομηχανικού τομέα:

Ο δευτερογενής τομέας της οικονομίας της Κύπρου που αποτελείται από: ορυχεία και λατομεία, τη μεταποίηση, την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, την παροχή φυσικού αερίου, την παροχή νερού, την επεξεργασία λυμάτων, την διαχείριση αποβλήτων, τις δραστηριότητες εξυγίανσης, και τις κατασκευές, κατά το 2014 παρουσίασε αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης σε τρέχουσες τιμές αγοράς. «Σύμφωνα με προκαταρκτικά αποτελέσματα, ο ρυθμός αυτός στο σύνολο του τομέα παρουσίασε μείωση 1,2% το 2014, σε σύγκριση με μείωση 6,5% το 2013 και 8,2% το 2012. Συγκεκριμένα, σύμφωνα πάντα με προκαταρκτικές εκτιμήσεις, η μεταποίηση παρουσίασε συρρίκνωση 2,0%, τα ορυχεία και λατομεία 11,7%, η παροχή ηλεκτρισμού 0,6%, ενώ η παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων και διαχείριση αποβλήτων σημείωσε οριακή αύξηση 0,1%.» (Στατιστική Υπηρεσία 2015).

«Η ακαθάριστη αξία παραγωγής του βιομηχανικού τομέα σε τρέχουσες τιμές αγοράς μειώθηκε το 2014 κατά 6,6% φτάνοντας τα €3.568,7 εκατομμύρια σε σύγκριση με €3.822,6 εκατομμύρια το 2013. Η προστιθέμενη αξία σε τρέχουσες τιμές αγοράς εκτιμάται ότι ανήλθε στα €1.263,2 εκατομμύρια σε σχέση με €1.335,9 εκατομμύρια το 2013, σημειώνοντας μείωση 5,4%. Η συνεισφορά του τομέα στο Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές έφτασε το 2014 στο 8,0%, από 8,1% το 2013. Η απασχόληση στο σύνολο του τομέα υπολογίζεται ότι μειώθηκε στις 31,4 χιλιάδες από 32,9 χιλιάδες το 2013 και αποτελούσε το 8,8% του επικερδώς απασχολούμενου πληθυσμού. Ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων μειώθηκε από 4.968 άτομα το 2013 σε 4.713 άτομα το 2014.» (Στατιστική Υπηρεσία 2015).

Οι κυριότερες εξελίξεις της βιομηχανίας της Κύπρου κατά το 2014 ήταν:

Μεταποίηση:

«Στη μεταποίηση, που αποτελεί και το μεγαλύτερο τμήμα της βιομηχανίας, η ακαθάριστη αξία παραγωγής σε τρέχουσες τιμές αγοράς έφτασε το 2014 τα €2.451,4 εκατομμύρια σε σύγκριση με €2.541,6 εκατομμύρια το 2013, σημειώνοντας μείωση 3,5%. Η προστιθέμενη αξία μειώθηκε κατά 3,0% στα €807,1 εκατομμύρια σε σχέση με €832,0 εκατομμύρια το 2013. Η απασχόληση μειώθηκε στις 27,2 χιλιάδες από 28,5 χιλιάδες το 2013. Οι πάγιες κεφαλαιουχικές επενδύσεις έφτασαν το 2014 τα €39,0 εκατομμύρια σε σχέση με €35,8 εκατομμύρια το 2013, παρουσιάζοντας αύξηση 9,1%. Οι επενδύσεις σε μηχανήματα και εξοπλισμό αποτέλεσαν το 71,0% του συνόλου, σε κατασκευαστικά έργα το 21,9% και σε μεταφορικά μέσα το υπόλοιπο 7,1%.» (Στατιστική Υπηρεσία 2015).

Ορυχεία και Λατομεία και η παροχή Ηλεκτρισμού:

«Στις δραστηριότητες αυτές, η ακαθάριστη αξία παράγωγης σε τρέχουσες τιμές αγοράς ανήλθε το 2014 στα €847,6 εκατομμύρια, σημειώνοντας μείωση 14,4% σε σχέση με το 2013. Σε γενικές γραμμές, οι πωλήσεις ηλεκτρισμού αυξήθηκαν κατά 0,7%. Η κατανάλωση ηλεκτρισμού για οικιακούς σκοπούς μειώθηκε κατά 1,9%, ενώ η κατανάλωση ηλεκτρισμού για βιομηχανικούς σκοπούς αυξήθηκε κατά 12,8%, και για γεωργικούς σκοπούς κατά 5,1%. Αντίθετα η κατανάλωση για εμπορικούς σκοπούς μειώθηκε κατά 1,5% και για οδικό φωτισμό κατά 2,9%.» (Στατιστική Υπηρεσία 2015).

Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης:

«Στο τμήμα αυτό της βιομηχανίας, η ακαθάριστη αξία παραγωγής σε τρέχουσες τιμές αγοράς ανήλθε το 2014 στα €269,7 εκατομμύρια, σημειώνοντας μείωση 7,3%. Η προστιθέμενη αξία μειώθηκε κατά 5,5% και έφτασε τα €137,8 εκατομμύρια. Οι πάγιες κεφαλαιουχικές επενδύσεις σημείωσαν μείωση 51,9% και έφτασαν στα €43,5 εκατομμύρια σε σχέση με €90,5 εκατομμύρια το 2013. Η απασχόληση σημείωσε μείωση 2,8% στα 1.609 άτομα.» (Στατιστική Υπηρεσία 2015).

Εξαγωγές Βιομηχανικών Προϊόντων:

Πίνακας 1

Κύπρος 2015. Συνολικές εξαγωγές: €1.340,100

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου 2015

«Η δομή των εξαγωγών ανταποκρίνεται στα γενικότερα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της κυπριακής οικονομίας.» (Ανδρέας Σοφοκλέους 1995 p.85). Συγκεκριμένα, «οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων εγχώριας παραγωγής έφτασαν το 2014 τα €506,6 εκατομμύρια σε σύγκριση με €489,2 εκατομμύρια το 2013, σημειώνοντας αύξηση 3,6%. Ενώ οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων εγχώριας παράγωγης το 2015 έφτασαν τα €578,3 εκατομμύρια, σημειώνοντας αύξηση 14,1% σε σύγκριση με το 2014. Οι συνολικές εξαγωγές παράγωγης έφτασαν το 2015 στα €1.340,100 (πίνακας 1) δισεκατομμύρια σε σχέση με €1.116,6 δισεκατομμύρια το 2014. Μια θετική μεταβολή της τάξης του 20%.» (Στατιστική Υπηρεσία 2015). Σημαντική μεταβολή στο εξαγωγικό μας εμπόριο σημείωσε επίσης και ο τομέας τον

επανεξαγωγών. «Το 2014, οι επανεξαγωγές αγαθών έφτασαν τα €497 εκατομμύρια, ενώ το 2015 αυξήθηκαν στα €650,9 εκατομμύρια, σημειώνοντας αύξηση 31%.» (Στατιστική Υπηρεσία 2015).

Οι σημαντικότερες κατηγορίες βιομηχανικών προϊόντων που εξήχθησαν ήταν κατά σειρά σπουδαιότητας τα φαρμακευτικά προϊόντα, τα τρόφιμα, τα μη μεταλλικά ορυκτά προϊόντα, τα προϊόντα ανακύκλωσης, τα βασικά μέταλλα και τα μηχανήματα και εξοπλισμός. Μεγάλες αυξήσεις σε σχέση με το 2013 σημειώθηκαν στις εξαγωγές τσιμέντου, και γαλακτοκομικών προϊόντων. Χαρακτηριστικό γαστρονομικό γνώρισμα της Κύπρου, αποτελεί το χαλούμι, το γνωστό Κυπριακό άσπρο τυρί, με τις πολλαπλές δυνατότητες κατανάλωσης καθόλη τη διάρκεια του χρόνου. Γνωστά είναι επίσης τα κυπριακά αλλαντικά, κυρίως τα καπνιστά όπως χοιρομέρι, λούντζα και λουκάνικα, τα οποία παρασκευάζονται με τον παραδοσιακό τρόπο που απαιτεί η παράδοση του νησιού μας. Σημαντική από οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής άποψης είναι επίσης η παραγωγή οινοστάφυλων, η οποία χρονολογείται από το 3000 π.χ. και στην οποία οφείλεται η παραγωγή μιας πλούσιας γκάμας οίνων και της γνώστης σε όλους Κουμανταρίας.

Κύρια βιομηχανικά κυπριακά προϊόντα που παράγει η Κύπρος είναι τα φαρμακευτικά προϊόντα, τα τρόφιμα, τα ποτά, χημικά, ορυκτά προϊόντα, μηχανήματα και εξοπλισμό. Από αυτά, μόνο τα φαρμακευτικά προϊόντα και τα ορυκτά, παρουσίασαν αύξηση κατά τα τελευταία χρόνια. Σήμερα, ο βιομηχανικός τομέας συνεισφέρει σε τρέχουσες τιμές το «10,7% του ΑΕΠ και αντιπροσωπεύει το 15% των ατόμων στην αγορά εργασίας.» (Στατιστική Υπηρεσία 2015). Ο κύριος προορισμός για τους Κύπριους σ'ο,τι αφορά τις εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αποτελεί πάνω από το 50% της αγοράς, ενώ οι εξαγωγές προς τη Μέση Ανατολή αποτελούν περίπου το 15%.

Ο βιομηχανικός τομέας εδώ στην Κύπρο έχει πληγεί σκληρά από την οικονομική ύφεση των τελευταίων ετών και η οικονομική ύφεση έχει δει μια πτώση της παραγωγικότητας κατά τα τελευταία χρόνια, σημειώνοντας αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης για τρίτο συνεχές έτος. Σημαντικές μειώσεις σημειώθηκαν στις εξαγωγές βασικών μετάλλων και προϊόντων ανακύκλωσης. Η κυπριακή βιομηχανία σήμερα βρίσκεται σε ένα όχι και τόσο καλό επίπεδο. Είναι γεγονός ότι πολλές κυπριακές βιομηχανίες απέχουν από το άριστο επίπεδο. Στην Κύπρο, η βιομηχανία υφίσταται αποβιομηχάνιση και αυτό οφείλεται σε διάφορους παράγοντες όπως:

- Η εξάντληση των πόρων.
- Το αυξανόμενο κόστος των πρώτων υλών.
- Η έλλειψη αυτοματισμού και της νέας τεχνολογίας.
- Η μείωση της ζήτησης Κυπριακών προϊόντων.
- Ο ανταγωνισμός / Ανταγωνιστικό προϊόν.
- Η αύξηση του κόστους συσσώρευσης όπως το εργατικό δυναμικό, τα ενοίκια και τη γη.
- Η αφαίρεση της επιδότησης από τους κυβερνητικούς οργανισμούς.
- Η έλλειψη κεφαλαίων.

Τριτογενείς δραστηριότητες του τριτογενούς οικονομικού τομέα. Υπηρεσίες:

Ναυτιλία / Εμπόριο:

Η ναυτιλία είναι μία από τις σημαντικότερες βιομηχανίες στην Κύπρο, είναι ένα ανεκτίμητο πλεονέκτημα, αφού πρόκειται για έναν κερδοφόρο τομέα και αξιόπιστη βιομηχανία, που συνεχίζει να λειτουργεί με επιτυχία. Υπάρχουν τεράστιες προοπτικές για ανάπτυξη και πρόσφατα ενισχύθηκε με την ανάπτυξη του τομέα της ενέργειας στην Κύπρο λόγω της άμεσης συσχέτισης της ναυτιλίας με τους υδρογονάνθρακες. Ο Κυπριακός ναυτιλιακός τομέας φιλοξενεί το μεγαλύτερο

κέντρο διαχείρισης πλοίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Έχει χαρακτηριστεί ως η χώρα με το δέκατο μεγαλύτερο εμπορικό στόλο στον κόσμο και τον τρίτο μεγαλύτερο στόλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών η κυπριακή ναυτιλία γνώρισε μια σημαντική εξέλιξη και αποτελεί πλέον έναν από τους βασικούς πυλώνες της οικονομίας μας, συμβάλλοντας με ποσοστό περίπου 7% στο ΑΕΠ που αποτελεί σήμερα €1 δισεκατομμύριο σε ετήσια έσοδα. Απασχολούν περίπου 4.500 άτομα στην ξηρά, 55.000 ναύτες και μετράει περισσότερα από 1800 πλοία. Σε αντίθεση με άλλα ανοικτά νηολόγια, η Κύπρος είναι επίσης μια σημαντική βάση για τις διεθνείς δραστηριότητες της ναυτιλίας και των ναυτιλιακών δραστηριοτήτων. Ενδεικτικά, εκτιμάται ότι οι εταιρείες διαχείρισης πλοίων που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο, διαχειρίζονται περίπου το 20% του παγκόσμιου στόλου. Άλλες εταιρείες με ναυτιλιακές δραστηριότητες, είναι αυτές που ασχολούνται με τη θαλάσσια ασφάλιση, την ναύλωση πλοίων, τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι προμηθευτές εξοπλισμού και τηλεπικοινωνιών, λιμενικές υπηρεσίες, οι μεταφορτώσεις, οι εφοδιασμοί πλοίων, τα ναυτιλιακά γραφεία και οι χειριστές των πλοίων. Παρά την ήδη μεγάλη συμβολή της στο ΑΕΠ, η ναυτιλία μπορεί να συμβάλει περισσότερο και να διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ανάκαμψη της οικονομίας μας. Η εφαρμογή μιας νέας στρατηγικής σύμφωνα με την ειδική μελέτη με θέμα: «Το μέλλον της Κυπριακής Ναυτιλίας» (Nicoletta Livera, Cyprus Shipping Advanced Dynamics. Eurokedros. September 2015 pg.4), οι μεταρρυθμίσεις που δρομολογούνται για τον εκσυγχρονισμό του τομέα των θαλάσσιων μεταφορών θα καταστήσει την κυπριακή ναυτιλία, ακόμα πιο ανταγωνιστική.

Η ιατρική έχει την κορυφαία κατηγορία των εξαγωγών τα τελευταία χρόνια, ακολουθούμενη από τυρί και πηγμένο γάλα για τυρί, συμπεριλαμβανομένων το χαλούμι, του τσιμέντου, των πατατών, των ηλεκτρικών συσκευών για την ενσύρματη τηλεφωνία και τα σιδηρούχα απορρίμματα και θραύσματα χυτοσιδήρου, σιδήρου ή χάλυβα. Η συνολική συνεισφορά του κλάδου στο ΑΕΠ κατά τη διάρκεια του 2014 ήταν περίπου 8,2%, σε σύγκριση με 8,9% το 2013. «Το 2014 οι εγχώριες εξαγωγές του φαρμάκων αυξήθηκαν κατά 2% που αντιστοιχεί σε € 205 εκατομμύρια. Η Κίνα ήταν ο κύριος προορισμός των εξαγωγών της ιατρικής, με μερίδιο 15%. Οι εγχώριες εξαγωγές τυριού και πηγμένου γάλακτος για τυρί αυξήθηκαν κατά 18% που αντιστοιχεί σε € 90 εκατομμύρια και κατευθύνονταν κυρίως προς το Ηνωμένο Βασίλειο (38%), τη Σουηδία (13%), τη Γερμανία (9%) και την Αυστραλία (8%). Οι εξαγωγές του χρυσού αυξήθηκε κατά 40% σε € 48.000.000 με κατεύθυνση κυρίως προς το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι εξαγωγές πατατών μειώθηκαν κατά 23% που αντιστοιχεί σε € 41.000.000 και εξήχθησαν, κυρίως στην Ελλάδα (25%), το Ηνωμένο Βασίλειο (22%) και τη Γερμανία (15%). Οι εξαγωγές ηλεκτρικών συσκευών για την ενσύρματη τηλεφωνία αυξήθηκαν κατά 54% που αντιστοιχούν σε € 26.000.000 και εξήχθησαν κυρίως προς το Ισραήλ (63%). Για τα σιδηρούχα απορρίμματα και θραύσματα οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 24% που αντιστοιχούν σε € 21.000.000 και απευθύνονται κυρίως στην Ελλάδα (80%). Κίνα (16%) και το Χονγκ Κονγκ (10%). Αυτές οι χώρες ήταν και οι κορυφαίοι προορισμοί των εξαγωγών των λαχανικών και χυμών φρούτων τα οποία αυξήθηκαν κατά 15% που αντιστοιχούν σε € 21.000.000 το 2014.» (Στατιστική Υπηρεσία 2015).

Με θαλάσσιες μεταφορές η Κύπρος, που εξυπηρετείται από ένα πολύ ολοκληρωμένο σύστημα λιμένων, αποτελείται από τα λιμάνια πολλαπλής χρήσης της Λεμεσού και της Λάρνακας, το βιομηχανικό λιμάνι του Βασιλικού, καθώς και των εξειδικευμένων τερματικών σταθμών πετρελαίου στη Λάρνακα, Δεκέλεια, Βασιλικό και Μονή. Τα κυπριακά λιμάνια κατέχουν ένα σημαντικό στρατηγικό ρόλο για τη γύρω περιοχή και γενικά για την ΕΕ λόγω της γεωγραφικής τους θέσης, καθώς και για την εξυπηρέτηση του διεθνούς εμπορίου. Για το σκοπό αυτό, όλες οι προσπάθειες που καταβάλλονται, σχεδιάστηκαν με σκοπό την ενίσχυση του ρόλου που κατέχουν τα κυπριακά λιμάνια στην αλυσίδα των μεταφορών, ενισχύοντας έτσι σημαντικά τις επιπτώσεις τους στην κοινωνική και οικονομική ευημερία.

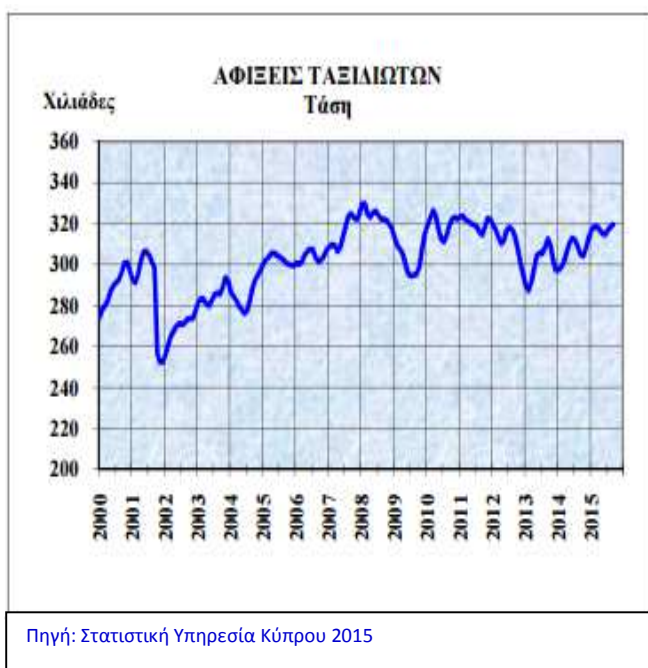
Τουρισμός:

Πάνω σε γενικές γραμμές, «ο τουρισμός είναι ένα πολύπλοκο και πολυσύνθετο φαινόμενο στο οποίο εμπλέκονται φυσικοί, ιστορικοί, κοινωνικοί, οικονομικοί και πολιτισμικοί παράγοντες.» (Ανδρέας Σοφοκλέους 1995 p.96). Η Κύπρος, έχοντας σαν πλεονέκτημα πολλά στοιχεία από τους πιο πάνω παράγοντες και ιδιαίτερα στους φυσικούς παράγοντες, είναι γνωστή για τον ήλιο και τη θάλασσα της, με 350 ημέρες το χρόνο ηλιοφάνεια και με 57 παραλίες βραβευμένες με τη γαλάζια

σημαία. Ωστόσο, η Κύπρος είναι πολύ περισσότερο από αυτό. Το νησί διαθέτει πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, αυθεντικές εμπειρίες και πολλές δραστηριότητες σε πολλά γραφικά χωριά, τα οποία συνδυάζουν μια μοναδική απόδραση. Πρόκειται για μια εναλλακτική μορφή τουρισμού γνωστή και ως «Αγροτουρισμός.» (Ευροκέδρος 2015 p. 28). Είναι βασικά μια αειφόρα εναλλακτική μορφή τουρισμού στην ύπαιθρο και αποτελεί μια βιωματική μορφή τουρισμού με επίκεντρο τον άνθρωπο της υπαίθρου η οποία αξιοποιεί την γεωργία διαβίωσης ή γεωργία αυτοσυντήρησης, τα πολιτιστικά στοιχεία, τη φύση, την τοπική γαστρονομία και φιλοξενία ως πόλο έλξης για τον τουρίστα. Είναι μια αυθεντική εμπειρία που δίνεται στους ταξιδιώτες που σήμερα μπορούν να διανυκτερεύσουν σε παραδοσιακά σπίτια που βρίσκονται σε πάνω από 60 χωριά στο νησί και να συμμετέχουν σε καθημερινές δραστηριότητες, όπως, στην κατασκευή χαλουμιών, στην συγκομιδή φρούτων και στη οίνοποιία. Οι αγροτικές περιοχές προσφέρουν ένα ποικίλο πολιτιστικό τοπίο με αρχαιολογικούς χώρους, μοναστήρια, μουσεία, ενώ παραδοσιακές τεχνικές όπως η κατασκευή ψάθινων, η κεραμική, η υφαντική, η ξυλογλυπτική και η κατασκευή δαντέλας εξακολουθούν να διατηρούνται.

Σήμερα στην Κύπρο υπάρχουν 154 αδειούχες παραδοσιακές μονάδες που λειτουργούν σαν αγροτικά καταλύματα σε περίπου 60 χωριά. Τα βουνά του Τροόδους είναι ένας θησαυρός για τον αγροτικό τουρισμό με δέκα βυζαντινές εκκλησίες που περιλαμβάνονται στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, αμπελουργία, αμπελώνες και πολλά φυσικά μονοπάτια, ιδανικά για πεζοπορία και ποδηλασία. Η Κακοπετριά, ο Αγρός και ο Πεδουλάς παραμένουν πολύ δημοφιλή θέρετρα. Παράλληλα ο Καλαπαναγιώτης, η Σκαρίνου, η Τόχνη, η Λόφου, το Άρσος, η Βάσα Κοιλανίου, το Κοιλάνι, ο Κάθικας, το Γουδί, η Επισκοπή και πολλά άλλα χωριά ελκύουν επισκέπτες καθ'ολη τη διάρκεια του χρόνου. Διότι η πελατεία του αγροτουρισμού αποτελείται από άτομα με ποικίλα ενδιαφέροντα που δεν εστιάζονται μόνο στον ήλιο και τη θάλασσα και έτσι ταξιδεύουν κυρίως εκτός περιόδων αιχμής. Σε όλο το νησί υπάρχουν επίσης πάνω από 130 μοναδικά είδη φυτών, δεξαμενές για την αλιεία γλυκού νερού και μια σπάνια άγρια ζωή, όπως η πράσινη και η χελώνα καρέττα καρέττα, τα άγρια πρόβατα, το αγρινό. Το νησί έχει τη φήμη ως ένας δημοφιλής τόπος ιδιαίτερα το χειμώνα, για λόγους πρακτικής από πολλές διεθνείς αθλητικές ομάδες και αθλητές. Ο καταδυτικός τουρισμός είναι ένας άλλος τομέας όπου υπάρχει η ανάπτυξη. Πολλοί δύτες από άλλες χώρες επισκέπτονται το νησί κάθε χρόνο, πολλοί έλκονται μάλιστα από το να εξερευνήσουν το σουηδικό πλοίο Ζηνοβία, το οποίο βυθίστηκε στα ανοικτά των ακτών της Λάρνακας το 1980 και είναι σήμερα ένα από τα πέντε πιο δημοφιλή σημεία εξερευνήσεως για τους δύτες. Τέσσερα πλοία έχουν ενσωματωθεί για τη δημιουργία τεχνητών υφάλων, έτσι που να ελκύσουν ακόμα περισσότερο τους τουρίστες καταδύσεων. Ο τουρισμός για

γκολφ επεκτείνεται επίσης ταχύτατα. Η Κύπρος μπορεί να υπερηφανεύεται για τα τέσσερα επαγγελματικά γήπεδα γκολφ με διεθνή πρότυπα σε εξαιρετικές τοποθεσίες. Η πρόσφατη συμφωνία με το Hospitality Group Μπουένα Βίστα, που είναι ένας κορυφαίος παίκτης στον κόσμο της φιλοξενίας και της διαχείρισης του γκολφ, Μπουένα Βίστα, πρόκειται να κατασκευάσει εγκαταστάσεις εξολοκλήρου για τον αθλητισμό και την υγεία, στα περίχωρα του χωριού Καλαβασός, όχι μακριά από τη Λεμεσό. Ο ιατρικός τουρισμός βιώνει πρωτοφανή ανάπτυξη, λόγω της υψηλής ποιότητας υγειονομικής των spa σε ένα τεχνολογικά προηγμένο περιβάλλον. Ο τουρισμός εξακολουθεί να αποτελεί το σημαντικότερο πυλώνα της κυπριακής οικονομίας. Η θεμελιώδης σημασία του τουρισμού για την οικονομία είναι αδιαμφισβήτητη. Ο τουριστικός τομέας είναι η κύρια κινητήρια δύναμη της οικονομίας και η κύρια πηγή του εισοδήματος της χώρας. «Η συνεισφορά του τουριστικού κλάδου στο ΑΕΠ κατά τη διάρκεια

του 2013 ήταν περίπου 20%. Το 2014 αυξήθηκε στα 24,0% του ΑΕΠ και το 2015 υπήρξε μια υγιής αύξηση του αριθμού των επισκεπτών στο νησί, αφού για την περίοδο Ιανουαρίου – Νοεμβρίου 2015 οι αφίξεις τουριστών ανήλθαν σε 2.581.057 σε σύγκριση με 2.384.375 την αντίστοιχη περίοδο του 2014, σημειώνοντας αύξηση 8,2%. Το Νοέμβριο του 2015 σημειώθηκε αύξηση 45,0% στις αφίξεις τουριστών από το Ηνωμένο Βασίλειο (από 28.859 το Νοέμβριο του 2014 σε 41.856 το Νοέμβριο του 2015), 103,3% αύξηση από τη Ρωσία (από 8.728 σε 17.740) και 26,5% αύξηση από την Ελλάδα (από 7.534 σε 9.534 φέτος). Αντίθετα σημειώθηκε μείωση 8,6% στις αφίξεις τουριστών από τη Γερμανία (8.499 το Νοέμβριο του 2015 σε σύγκριση με 9.303 το Νοέμβριο του 2014).» (Στατιστική Υπηρεσία 2016).

Παρά το γεγονός του κλεισίματος του εθνικού αερομεταφορέα της Κύπρου, που ήταν αναπόφευκτα ένα πλήγμα για τη βιομηχανία, περίπου 76 αεροπορικές εταιρείες εξακολουθούν να λειτουργούν στην Κύπρο και πολλοί έχουν επεκτείνει τις υπάρχουσες διαδρομές, για να συμπεριλάβουν τους προηγούμενους προορισμούς των Κυπριακών Αερογραμμών. Ο αερομεταφορέας Germania σχεδιάζει να λειτουργήσει επτά νέες πτήσεις την εβδομάδα από το 2015 και να συνδέει την Πάφο με το Ντίσελντορφ, το Βερολίνο, το Αμβούργο, τη Βρέμη και τη Φρανκφούρτη. Νέες πτήσεις θα αρχίσουν από την Πάφο στη Βιέννη. Άλλοι εθνικοί αερομεταφορείς, όπως οι British Airways, Emirates και Etihad έχουν επίσης αυξημένη παρουσία στο νησί.

«Με απλά λόγια η Κύπρος συνδέει τον κόσμο μέσω αέρα. Η συνδεσιμότητα μέσω αέρα διευκολύνει και δημιουργεί ευρύτερες οικονομικές επιδόσεις. Αυξάνει το εμπόριο μεταξύ των χωρών, προωθεί την αύξηση των επενδύσεων τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο εξωτερικό, βελτιώνει τον τουρισμό, συντηρεί ένα ισχυρότερο και πιο ευέλικτο εργατικό δυναμικό και αυτό οδηγεί σε καλύτερη επίδοση της συνολικής παραγωγικότητας» (Wes Porter, Eurokedros. 2015 pg.16). Η καλή αεροπορική συνδεσιμότητα είναι μια βασική κινητήρια δύναμη για την οικονομία. Φέτος στην Κύπρο, το 66% της εν λόγω κίνησης προερχόταν από τρεις αγορές, το Ηνωμένο Βασίλειο στο 31%. Η Ρωσία εξακολουθεί να έχει ισχυρή παράδοση με αφίξεις που έφτασαν το 19%, και η Ελλάδα 16%, η Γερμανία με 4,1%, η Νορβηγία με 2,7%, το Ισραήλ με 1,8% και η Ελβετία 1,7%. Συγκεκριμένα η Κύπρος πραγματοποιεί όφελος περίπου € 500 εκατομμύρια, ή ακριβώς το 3% του ΑΕΠ. Η αεροπορική βιομηχανία προσφέρει επίσης 12.700 θέσεις εργασίας και συμβάλλει σημαντικά, στον τομέα ενίσχυσης των κρατικών εσόδων.

Η Κύπρος έχει πέντε κύριες τουριστικές περιοχές, δηλαδή, την Αμμόχωστο, την Πάφο, τη Λεμεσό, τη Λάρνακα και τη Λευκωσία. Κάθε περιοχή προσφέρει ένα ευρύ φάσμα τουριστικών προϊόντων, προσελκύοντας διάφορα είδη τουριστών. Η περιοχή Αμμοχώστου αποτελείται από την Αγία Νάπα, στη νοτιοανατολική ακτή της Κύπρου και του Πρωταρά, στην παραθαλάσσια περιοχή του Παραλιμνίου, όπου οι μεγαλοπρεπείς παραλίες τους αποτελούν το κυριότερο αξιοθέατο τους και προσελκύουν αρκετό ντόπιο και ξένο τουρισμό.

Λευκωσία, είναι η πρωτεύουσα της Κύπρου και παρέχει ένα εμπορικό και επιχειρηματικό κέντρο, με ένα παγκοσμίου φήμης αρχαιολογικό μουσείο, τα ενετικά τείχη, και τη λαϊκή γειτονιά των παραδοσιακών οδών. Έχει μια πλούσια κεντρική επιχειρηματική περιοχή και χαρακτηρίζεται ως η οικονομική και η επιχειρηματική καρδιά της Κύπρου, αφού φιλοξενεί το αρχηγείο του συνόλου των κυπριακών τραπεζών και συγκεκριμένα την Τράπεζα Κύπρου, την Ελληνική Τράπεζα και την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου. Η Λευκωσία έχει μια μεγάλη φοιτητική κοινότητα, καθώς είναι η έδρα των οκτώ κυριότερων πανεπιστημίων. Μια σειρά από διεθνείς επιχειρήσεις έχουν την έδρα τους στη Λευκωσία, όπως τα τέσσερα μεγάλα ελεγκτικά γραφεία PWC, Deloitte, KPMG και Ernst & Young. Διεθνείς εταιρείες τεχνολογίας, όπως η NCR, Microsoft και η TSYS έχουν την περιφερειακή έδρα τους στη Λευκωσία.

Η Πάφος είναι μια δημοφιλής παραθαλάσσια πόλη στα νοτιοδυτικά της Κύπρου. Προσφέρει εντυπωσιακό τοπίο και μερικές από τις καλύτερες παραλίες. Η Πάφος προσφέρει, επίσης, αρχαία ιστορικά μνημεία, κάποια από τα οποία χαρακτηρίζονται ως μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς από την UNESCO και ένα όμορφο λιμάνι. Στην περιοχή της Πάφου υπάρχουν τέσσερα γήπεδα γκολφ υψηλών προδιαγραφών. Τα κυριότερα είναι: Aphrodite Hills, Elea, Minthis Hills και Secret Valley. Αυτά, βρίσκονται σε ήρεμες τοποθεσίες της επαρχίας Πάφου ανάμεσα σε γραφικούς λόφους με εξαιρετική θέα, (εικόνα 1), και προσφέρουν πολυτελείς επαύλεις ή διαμερίσματα για ενοικίαση ή αγορά, λέσχες γκολφ, καταστήματα, ξενοδοχεία και όλες τις απαραίτητες εγκαταστάσεις, προσελκύοντας μ' αυτόν τον τρόπο ποιοτικότερο κόσμο, είτε ως τουρίστες είτε ως μόνιμους κατοίκους.

Αναμένεται ότι στην Πάφο να ενταθούν οι πολιτιστικές δραστηριότητες, αφού έχει οριστεί από τη ΕΕ να είναι Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2017.

Η Λεμεσός είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη στην Κύπρο και βρίσκεται στη νότια ακτή του νησιού. Έχει αναπτυχθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, και αναδύεται ως ένα επιχειρηματικό κέντρο. Η Λεμεσός έχει το μεγαλύτερο λιμάνι της Κύπρου, καθώς επίσης και την κουκέτα Μαρίνα Λεμεσού η οποία εγκαινιάστηκε επίσημα τον Ιούνιο του 2014. Η Μαρίνα αποτελεί ένα θαλάσσιο οικισμό με ζωή και ιδιαίτερο χαρακτήρα. Το έργο υποδομής επίσης, αντιμετωπίζει με αξιώσεις τον ανταγωνισμό με άλλες χώρες, εμπλουτίζοντας την ποικιλία εμπειριών και αναβαθμίζοντας την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουμε ως Κύπρος. Έτσι σφραγίζουμε την προσέλκυση ποιοτικού τουρισμού με αυξημένη κατά κεφαλή δαπάνη. Η Μαρίνα της Λεμεσού, (εικόνα 2), παρέχει τη δυνατότητα ελλιμενισμού χιλίων σκαφών, περιλαμβάνει επιχωματώσεις εντός του λιμενικού χώρου, χώρο

συντήρησης σκαφών, εμπορική ανάπτυξη και πολιτιστικό κέντρο. Παρέχει, επίσης, ελεύθερη πρόσβαση στο κοινό και ένα υπέροχο παραλιακό πεζόδρομο σε ολόκληρο το μήκος της, που θα συνδέεται με τη γύρω περιοχή. Η μαρίνα επίσης, θα προσφέρει κάθε σύγχρονη ευκολία και άνεση για ιδιοκτήτες γιοτ. Η πόλη είναι επίσης γνωστή για τη μακρά πολιτιστική της παράδοση. Οι επισκέπτες μπορούν να απολαύσουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων και ένα μεγάλο αριθμό μουσείων και αρχαιολογικών χώρων που βρίσκεται εκεί. Επίσης, η Λεμεσός είναι το σπίτι του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου

“ΤΕΠΑΚ.”

Η Λάρνακα είναι η τρίτη μεγαλύτερη πόλη της Κύπρου και είναι γνωστή για τους φοίνικες δίπλα στη θάλασσα. Είναι η πόλη που έχει το Διεθνές Αεροδρόμιο της Κύπρου. Συγκεκριμένα, το πρωτογενές αεροδρόμιο της χώρας, ένα λιμάνι και μια μαρίνα. Έχει, επίσης, μια πολύ πλούσια τουριστική δραστηριότητα, κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, όπου πολλοί ξένοι και ντόπιοι τουρίστες επιλέγουν τη Λάρνακα, για να περάσουν τις καλοκαιρινές τους διακοπές στις πολύ όμορφες παραλίες της, τα κέντρα αναψυχής και τις εξαιρετικές της ξενοδοχειακές μονάδες. Σήμερα, το έργο της ενιαίας

ανάπτυξης Λιμανιού και Μαρίνας και της ανάπλασης του παραλιακού μετώπου, (εικόνα 3), έχει συνδεθεί άρρηκτα με την προοπτική οικονομικής ανάπτυξης και αναζωογόνησης της Λάρνακας.

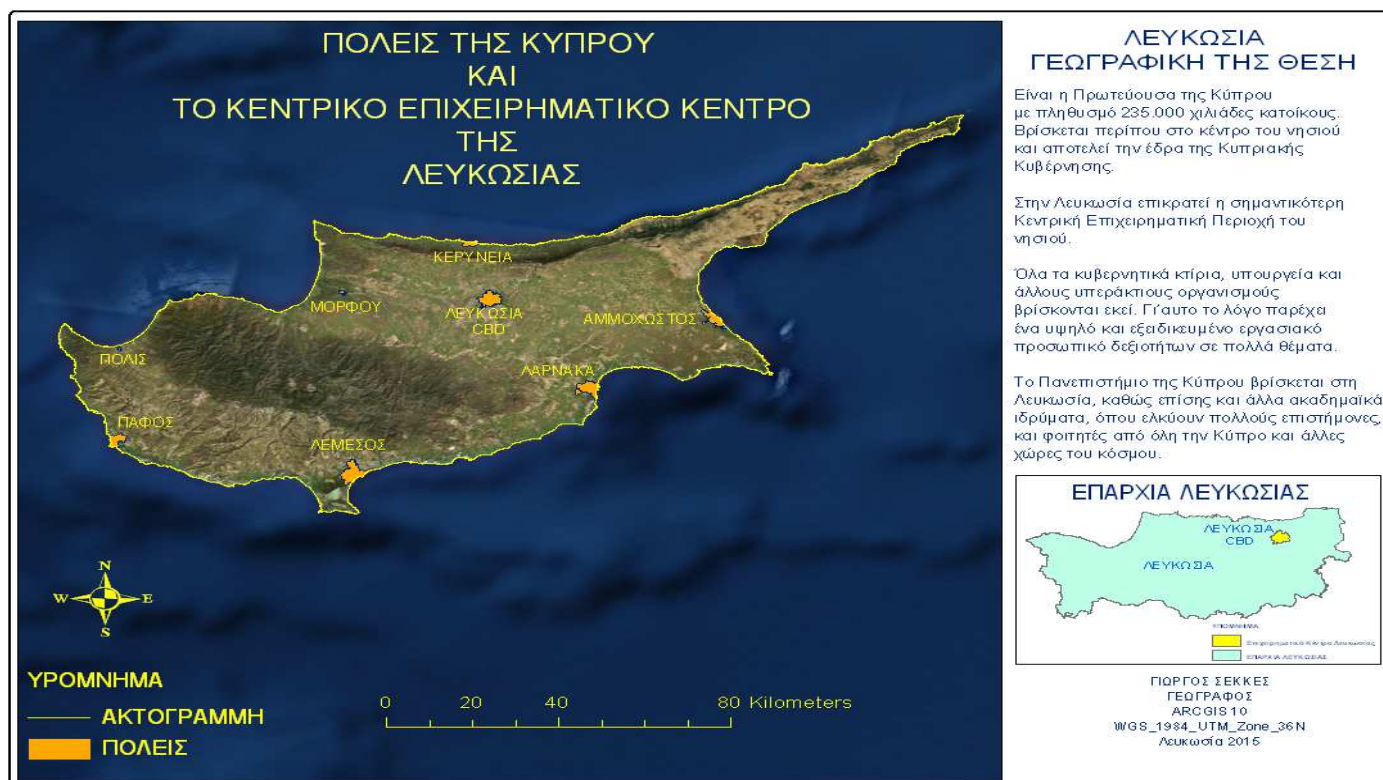
Πέρα από τα πιο πάνω, η κυπριακή κυβέρνηση μαζί με την Μονάδα Ανάπτυξης Ναυτικού Τουρισμού, προωθούν νέα σχέδια για τον συντονισμό των έργων ανάπτυξης των μαρίνων και σε άλλες πόλεις της Κύπρου. Σχετικά έργα όπως:

1. Μαρίνα Αγίας Νάπας:

Προωθείται η ανάπτυξη της Μαρίνας Αγίας Νάπας με τη μέθοδο της αυτοχρηματοδότησης. Το κόστος ανάπτυξης του όλου έργου αναμένεται να ανέλθει στα €200 εκατομμύρια περίπου.

2. Μαρίνα Πάφου:

Η μαρίνα που αναμένεται να κατασκευαστεί στην περιοχή Ποτίμων στην Πάφο, θα έχει χωρητικότητα 1000 σκαφών, θα είναι ένα έργο που θα βοηθήσει την επαρχία να ελκύσει περισσότερο τουρισμό, καθώς επίσης και περισσότερους επενδυτές. Η ανάπτυξη της Μαρίνας Πάφου προωθείται με τη μέθοδο της αυτοχρηματοδότησης. Το κόστος ανάπτυξης του όλου έργου αναμένεται να ανέλθει στα €300 εκατομμύρια περίπου. Θα δημιουργηθεί σε μια έκταση 155 χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων, εκ των οποίων θα χρησιμοποιηθούν για οικιστική τουριστική και πολιτιστική ανάπτυξη.

Τεταρτογενείς δραστηριότητες του τεταρτογενούς οικονομικού τομέα.

Σε αυτή την τέταρτη κατηγορία της οικονομικής δραστηριότητας, αποτελείται εξ ολοκλήρου από τις υπηρεσίες που παρέχονται από επαγγελματίες που εργάζονται στον τομέα της εκπαίδευσης, της κυβέρνησης σε ένα ρόλο υψηλού επιπέδου δραστηριοτήτων, της διαχείρισης, της επεξεργασίας πληροφοριών και έρευνας. Ο τεταρτοταγής τομέας των οικονομικών δραστηριοτήτων, μπορεί ρεαλιστικά να θεωρηθεί ως μια μορφή της υπηρεσίας που περιλαμβάνει εξειδικευμένες γνώσεις, τεχνικές δεξιότητες, την ικανότητα επικοινωνίας ή διοικητικές αρμοδιότητες. Αυτές είναι οι

δραστηριότητες που ασκούνται στα κτίρια γραφείων, για παράδειγμα σε αίθουσες της στοιχειώδους, μέσης και πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, τα νοσοκομεία και τα γραφεία των γιατρών, τα θέατρα, τηλεοπτικούς σταθμούς. Επίσης, σε άτομα και ομάδες που ασχολούνται με επιχειρήσεις και οργανισμούς υπηρεσιών για τη διαχείριση των επαγγελματικών υπηρεσιών τους.

Αναγνωρίζοντας την καθοριστική σημασία του τομέα των Τεχνολογίας, Πληροφορίας, Επικοινωνίας (ΤΠΕ), η Κύπρος έχει διαμορφώσει μια εθνική ψηφιακή στρατηγική, καθιστώντας την ανάπτυξη της τεχνολογίας και των πληροφοριών, προτεραιότητα στην οικονομική ανάπτυξη του σχεδίου που δημιουργήθηκε πρόσφατα από την Κυπριακή κυβέρνηση που στόχο έχει την τόνωση της κυπριακής οικονομίας και την προσέλκυση επενδύσεων μέσω του εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας, την προώθηση της ανάπτυξης, την αναβάθμιση του τουριστικού μας προϊόντος, την εισαγωγή νέων φορολογικών κινήτρων στην έρευνα και την καινοτομία.

«Η Κύπρος χαιρετίζει περισσότερες ξένες επενδύσεις για την επέκταση των υπηρεσιών σε θέματα που αφορούν τα (ΤΠΕ) και να αναπτύξουν σχέδια στους ακόλουθους τομείς: e-Governemnt, e-Business, e-Learning, e-Inclusion και e-Health.» (Cyprus. The Road Ahead p. 26). Η Κυπριακή κυβέρνηση προσφέρει, επίσης, οικονομικά κίνητρα για τη δημιουργία καινοτόμων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Με την υποστήριξη της αυξανόμενης ερευνητικής κοινότητας, η Κύπρος στοχεύει να γίνει ένα κέντρο αριστείας για την εκπαίδευση της τεχνολογίας. Το Κυπριακό Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο (ΤΕΠΑΚ) και το Πανεπιστήμιο της Κύπρου παρέχουν υψηλού επιπέδου πτυχιούχους στο κλάδο της πληροφορικής για την κάλυψη του τομέα εργασιών με αυξανόμενη ζήτηση στην αγορά, ενώ το Κυπριακό Ινστιτούτο ασχολείται με πολλά τεχνολογικά καινοτόμα έργα και ερευνητικές μελέτες.

Ο τομέας της εκπαίδευσης συνεχίζει να προσφέρει επενδυτικές ευκαιρίες μέσω της κατασκευής των πανεπιστημιούπολεων από ξένα και ντόπια πανεπιστήμια στην Κύπρο. «Υπάρχει μια ετήσια αύξηση της τάξης του 10,5% » (Cyprus. The Road Ahead p. 26) του συνολικού αριθμού φοιτητών τα τελευταία πέντε χρόνια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εδώ στην Κύπρο. Το ένα τρίτο του συνόλου των σπουδαστών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που σπουδάζουν στην Κύπρο προέρχεται από το εξωτερικό, έτσι στον τομέα της εκπαίδευσης υπάρχει μια μεγάλη ευκαιρία δημιουργίας νέων πανεπιστημίων, κολλεγίων και ερευνητικών ιδρυμάτων. Ο τομέας των υδρογονανθράκων δηλαδή σε πετρέλαιο και φυσικό αέριο, την Ιατρική και στην εκπαίδευση που αφορά το ηλεκτρονικό διαδίκτυο, είναι οι τρεις τομείς της εκπαίδευσης που σήμερα βιώνουν μια μεγάλη αύξηση. Στην Κύπρο δεν έχει ακόμα δημιουργηθεί ένα Ωκεανογραφικό Ινστιτούτο που να παρέχει θέματα σπουδών πάνω σε θαλασσιές και ωκεανογραφικές έρευνες και μελέτες, να προσφέρουν υπηρεσίες, γνώσεις καθώς επίσης και θέματα σπουδών σε άλλες χώρες του κόσμου που αφορούν θέματα, ναυτιλίας, και της διαχείρισης του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Η έρευνα και η τεχνολογία έχει επεκταθεί στην κυπριακή εκπαίδευση σήμερα, αφού, το Κυπριακό Ινστιτούτο και το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο της Κύπρου (ΤΕΠΑΚ) συνεργάζονται με πολλά ερευνητικά ινστιτούτα άλλων χώρων παγκόσμιου κλάσης και έχουν ιδρύσει ερευνητικά κέντρα μέσα από τα θέματα των σπουδών που προσφέρουν. Θέματα όπως: στον τομέα της ενέργειας, στο περιβάλλον και των υδάτων, στην τεχνολογία, στις γεωτεχνικές επιστήμες, στην μηχανική, στην επιστήμη της υγείας, στη διαχείριση και διοίκηση επιχειρήσεων, στην οικονομία, στις τέχνες και στην επικοινωνία.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: «Άνιση Κατανομή»

Ξεκινώντας από τον πρωτογενή τομέα, οι μεταβαλλόμενες συνθήκες του φυσικού περιβάλλοντος σε διάφορα μέρη του κόσμου σήμερα διαφέρουν. Έτσι οι βασικές καλλιέργειες δεν αποτελούν μια ίση ποικιλία, κατανομή και παράγωγη. Παρά πολλές περιοχές δεν είναι προσαρμοσμένες με το ίδιο κλίμα, για αυτό το λόγο επηρεάζει το είδος των καλλιεργειών που οι άνθρωποι αναπτύσσουν. Ένα από τα κύρια θέματα που βρέθηκε στο επίκεντρο της Συνόδου Κορυφής που έγινε στο Παρίσι τον Δεκέμβριο του 2015, ήταν οι επιπτώσεις της υπερθέρμανσης του πλανήτη στις γεωργικές καλλιέργειες. Η γεωργία αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς της οικονομίας, όχι μόνο στην Κύπρο αλλά και σε πολλές χώρες

του κόσμου. Μέσα από τις ανθρώπινες δραστηριότητες, καταφέραμε μέχρι σήμερα να αυξήσουμε τα μόρια του διοξειδίου του άνθρακα CO₂ στην ατμόσφαιρα, που είναι η εγγύηση για την καταστροφή του πλανήτη. Το όριο κίνδυνου είναι 450 μόρια ανά εκατομμύριο, και είμαστε στα 383 μόρια μέχρι σήμερα. Το αποτέλεσμα αυτής της αύξησης, που ήδη άρχισε να παρατηρείται ανά το παγκόσμιο, είναι η αλλαγή στο κλίμα μας και γενικά τον τρόπο που λειτουργεί το οικοσύστημα. Αυτό το γεγονός αποτελεί πολύ μεγάλο κίνδυνο στις πρωτογενείς δραστηριότητες και ιδιαίτερα στο τομέα της γεωργίας, που είναι ένας από τους πιο ευάλωτους τομείς στις κλιματικές αλλαγές λόγω της εξάρτησης της από τις καιρικές συνθήκες τόσο άμεσα όσο και έμμεσα μέσω των παρασίτων, των επιδημιών και της ανόδου της στάθμης της θάλασσας.

Η άνιση κατανομή των χρησιμών ορυκτών δίνει σε κάποιες περιοχές και έθνη περισσότερο οικονομικές προοπτικές και ευκαιρίες απασχόλησης που άλλοι λαοί στερούνται. Ως εκ τούτου, ο πρωτογενής τομέας συνδέεται με τους φυσικούς πόρους της κάθε τοποθεσίας, διότι η κατανομή φυσικών συνθηκών επηρεάζουν τη γεωργία και την κτηνοτροφία άμεσα. Τα επόμενα στάδια πέρα από τις πρωτογενείς δραστηριότητες των οικονομικών δραστηριοτήτων, είναι ολόένα και κάπως πιο διαζευγμένα από τις συνθήκες του φυσικού περιβάλλοντος. Είναι πιο προσαρμοσμένα με τη μεταποίηση, τη διανομή, την επικοινωνία και τη διαχείριση. Είναι πιο συνδεδεμένα στην πολιτιστική και οικονομική πτυχή του κλάδου της γεωγραφίας και όχι από τις φυσικές επιδράσεις. Είναι βασικά κινητές δραστηριότητες.

Η δευτεροβάθμια δραστηριότητα εμπλέκεται στην επεξεργασία υλικών και την παραγωγή αγαθών που έχουν διαφορετικούς χωρικούς περιορισμούς από ότι οι δραστηριότητες της λιανικής πώλησης που συναντούμε στον τριτογενή τομέα ή τα ερευνητικά πάρκα, η πανεπιστήμια ή συγκροτήματα γραφείων που συναντούμε στις τεταρτογενείς δραστηριότητες. Τέλος, υποθέτουμε ότι στις εμπορικές ή ελεύθερες οικονομίες το καλύτερο μέτρο της ορθότητας των οικονομικών αποφάσεων που διατίθενται από τον τελικό μηχανισμό της αγοράς είναι το χρηματιστήριο που δίνει την αποτίμηση που αξίζει η κάθε εταιρεία.

Στην τριτοβάθμια δραστηριότητα, ο μηχανισμός της αγοράς μετρίεται με βάση την τιμή, δηλαδή την τιμή του ενοικίου της γης, τους μισθούς των υπάλληλων και τα εμπορεύματα στο κατάστημα. Με τη σειρά της, η τιμή θεωρείται ως η συνάρτηση της προσφοράς και της ζήτησης. Σε μια μεγάλη οικονομία, όπου υπάρχουν πολλοί παραγωγοί, πωλητές και αγοραστές και πολλά εναλλακτικά προϊόντα που ανταγωνίζονται στην αγορά, η τιμή είναι το ουδέτερο μέτρο της συγκριτικής αξίας και της κερδοφορίας. Η θεωρητική σχέση μεταξύ της προσφοράς (supply) και της ζήτησης (need) γνωστή σε εμάς ως: ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης (law of supply and demand) λέει: Αν η ζήτηση για ένα αγαθό ή υπηρεσία υπερβαίνει τη διαθέσιμη της προσφοράς, η σπανιότητα (scarcity) θα ανεβάσει την τιμή στην αγορά. Αυτή η αύξηση στην τιμή θα ενισχύσει την κερδοφορία της πώλησης, η οποία θα ενθαρρύνει τους υπάρχοντες παραγωγούς να αυξήσουν την παραγωγή τους ή να προκαλέσουν νέους παραγωγούς ή πωλητές για να εισέλθουν στην αγορά. Άρα, όσο υψηλότερη είναι η τιμή, τόσο περισσότερο ένα αγαθό θα προσφέρεται στην αγορά. Όταν η τιμή είναι πολύ υψηλή, ωστόσο, σχετικά λίγοι άνθρωποι είναι διατεθειμένοι να το αγοράσουν. Για να μειώσουν την αύξηση της παραγωγής τους, παλιοί και νέοι παραγωγοί του εμπορεύματος θα αναγκαστούν να μειώσουν τις τιμές για να διευρύνουν την αγορά κάνοντας την τιμή του προϊόντος πιο προσίτη σε μεγαλύτερο αριθμό των πιθανών πελατών και το προϊόν ή αγαθό θα αγοραστεί περισσότερο. Εάν η τιμή πέσει πολύ χαμηλά, η παραγωγή ή πώληση γίνεται ασύμφορη και αναποτελεσματική. Οι προμηθευτές είναι αναγκασμένοι να μειώσουν την προσφορά. Η ισορροπία της αγοράς (market equilibrium) χαρακτηρίζεται από την τιμή (price) η οποία ισούται με τη ζήτηση της προσφοράς (need) που να ικανοποιεί τις ανάγκες των καταναλωτών και το κίνητρο κέρδους για τους προμηθευτές. Αυτές και άλλες έννοιες

σε συνάφεια με την τροποποίηση των ελέγχων του οικονομολόγου διαχειρίζονται την προσφορά, τη ζήτηση και την τιμή ως σύνολο της παραγωγής, αγοράς και πώλησης.

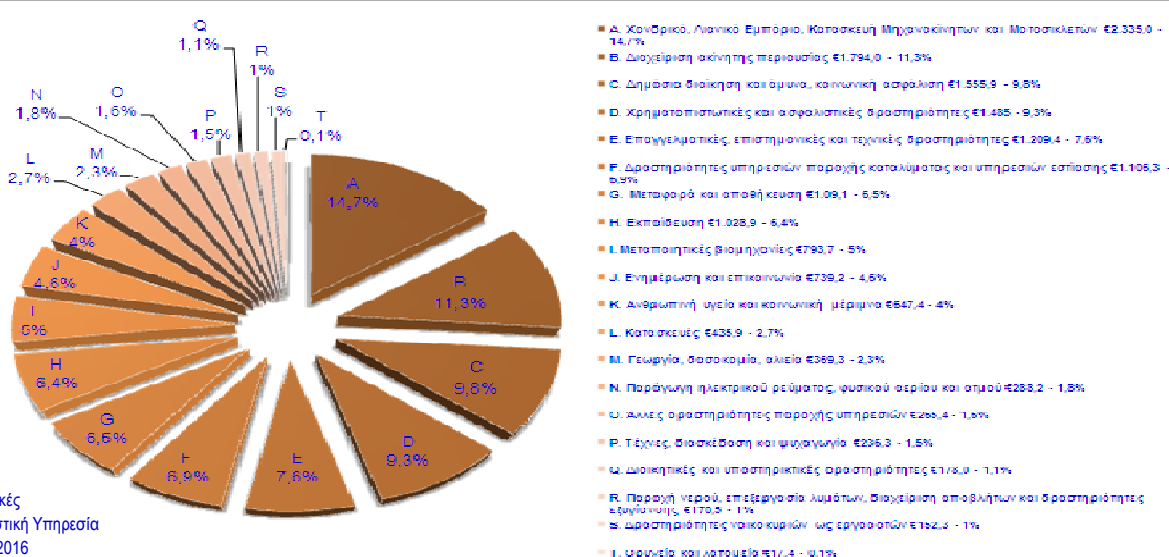
Οι γεωγράφοι, γνωρίζουν ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν ειδικές ρυθμίσεις γεωγραφικής τοποθεσίας και ότι, ούτε οι άνθρωποι, ούτε οι πόροι, ούτε οι ευκαιρίες κατανέμονται ομοιόμορφα πάνω στη γη. Εκτιμούμε ότι ο τόπος ή οι τόποι παραγωγής διαφέρουν από τις τοποθεσίες της ζήτησης. Καταλαβαίνουμε επίσης ότι υπάρχουν χωρικές αλληλεπιδράσεις

και σχέσεις που βασίζονται στην προσφορά, ζήτηση και την τιμή ισορροπίας. Αντιλαμβανόμαστε ότι υπάρχει μια γεωγραφία της προσφοράς, μια γεωγραφία της ζήτησης και μια γεωγραφία του κόστους.

Άλλα οικονομικά στοιχεία για το 2015:

- «Με βάση τα αποτελέσματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού για το 3ο τρίμηνο του 2015, ο αριθμός των εργαζομένων ανήλθε στις 358.178 άτομα και ο αριθμός των ανέργων στις 62.139 άτομα.» (Στατιστική Υπηρεσία 2015).
- «Το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών ήταν 67,6% (άνδρες 72,8% και γυναίκες 62,8%) σε σύγκριση με 68,7% το προηγούμενο τρίμηνο και 67,9% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2014.» (Στατιστική Υπηρεσία 2016).
- «Το ποσοστό ανεργίας ανήλθε στο 14,8% του εργατικού δυναμικού (άνδρες 14,1% και γυναίκες 15,5%) παραμένοντας στα ίδια επίπεδα με το προηγούμενο τρίμηνο (14,7%) και σημειώνοντας μείωση από το αντίστοιχο τρίμηνο του 2014 (16,0%). Επίσης το ποσοστό ανεργίας για τους νέους 15-24 ετών ήταν 32,3% του εργατικού δυναμικού των ηλικιών αυτών σε σύγκριση με 31,7% το προηγούμενο τρίμηνο και 33,4% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2014.» (Στατιστική Υπηρεσία 2016).
- «Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας κατά το τρίτο τρίμηνο του 2015 είναι θετικός και υπολογίζεται σε +2.3% σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2014. Μετά τη διόρθωση του ΑΕΠ ως προς τις εποχικές διακυμάνσεις και τις εργάσιμες μέρες, ο ρυθμός ανάπτυξης υπολογίζεται στο +2.2%.» (Στατιστική Υπηρεσία 2016).
- «Θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης παρουσίασαν οι τομείς "Μεταποίηση", "Κατασκευές", "Λιανικό και Χονδρικό Εμπόριο", "Ξενοδοχεία και Εστιατόρια", "Μεταφορές", "Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές δραστηριότητες", "Διοικητικές και Υποστηρικτικές δραστηριότητες" καθώς επίσης και οι "Ενδιάμεσοι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί. Αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης παρουσίασαν οι τομείς "Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία", "Δραστηριότητες Νοικοκυριών ως Εργοδοτών" καθώς και ο τομέας "Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών".» (Στατιστική Υπηρεσία 2016).

**Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές αγοράς.
Κατανομή κατά Οικονομική Δραστηριότητα (Ευρώ εκατομμύρια).
ΚΥΠΡΟΣ 2014.**

ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. J. Fellman, A. Getis and J. Getis (1990). Human Geography. Landscapes of human activities. 2nd ed. C. B. Publishers.
2. Άρης Ασλανίδης, Γιώργος Ζαφειρακίδης, Δημήτρης Καλαϊτζίδης (2012) Γεωλογία – Γεωγραφία.
3. Δρ. Ανδρέας Σοφοκλέους (1995). Εισαγωγή στην Ιστορία και Γεωγραφία της Κύπρου. Εκ. Οίκος Νικολής.
4. Nicoletta Livera. Cyprus Shipping Advanced Dynamics. Eurokedros. September 2015 pg.4
5. Economy. Cyprus Profile (2015). [Online]. Available at: www.cyprusprofile.com/economy
6. Κυπριακή Στατιστική Υπηρεσία (2015). [Online]. Available at: <http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/>
7. Central Intelligence Agency. The World Factbook (2015). [Online] <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/cy.html>
8. Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών. (2015)
<http://www.moa.gov.cy/moa/dfmr/dfmr.nsf/All/1175E80F97FB1A3642257D9D002FE9B6?OpenDocument>
9. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Τμήμα Δασών
[http://www.moa.gov.cy/moa/fd/fd.nsf/All/23976A94ED9FCE30C2257E1C00306DE8/\\$file/AnnualReport-EL-2014.pdf](http://www.moa.gov.cy/moa/fd/fd.nsf/All/23976A94ED9FCE30C2257E1C00306DE8/$file/AnnualReport-EL-2014.pdf)
10. Υπουργείο Ενεργείας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (2015). <http://www.mcit.gov.cy/mcit/>
11. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (2015). [Online]
http://www.moa.gov.cy/moa/da/da.nsf/page01_gr/page01_gr?OpenDocument
12. Human Development Reports (2015). [Online] Available at: <http://hdr.undp.org/en/data>
13. Cyprus Chamber of Commerce and Industry (2013). Cyprus: The Road Ahead. Country Publisher Ltd.
14. Αννίτα Δημητριάδου. “Στα πάνω του ο αγροτουρισμός.” Ευροκέδρος. Νοέμβριος 2015. Pg.28
15. Wes Porter. Eurokedros special edition. Cyprus tourism April 2015 pg.16.
16. Κυπριακή Στατιστική Υπηρεσία (2015). [Online]. Available at:
[http://www.cystat.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/4B0ED17042DBCD79C2257BB4003159C1/\\$file/MONTHLY_ECON_IN_D_BULLETIN-JAN-OCT15-EL-021215.pdf?OpenElement](http://www.cystat.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/4B0ED17042DBCD79C2257BB4003159C1/$file/MONTHLY_ECON_IN_D_BULLETIN-JAN-OCT15-EL-021215.pdf?OpenElement)

Βιογραφικό. Γιώργος Σεκκές:

Ο κ. Σεκκές γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1966. Αποφοίτησε από το Λύκειο Ακρόπολης το 1984 και στη συνέχεια υπηρέτησε στην Εθνική Φρουρά μέχρι το 1986. Φοίτησε στο Framingham State College της Μασαχουσέτης, από το οποίο πήρε το πρώτο του πτυχίο Γεωγραφίας το 1993 και το μεταπτυχιακό πάνω στον κλάδο των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών από το Northeastern University της Βοστώνης με άριστα, το 2013. Οι σπουδές του Γιώργου Σεκκέ περιλαμβάνουν επίσης παρακολούθηση ειδικών μεταπτυχιακών προγραμμάτων σε θέματα Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών από το Τμήμα του Πανεπιστημίου της Κύπρου το 2008. Ο Γιώργος Σεκκές ανέλαβε καθήκοντα ως καθηγητής γεωγραφίας την 1η Σεπτεμβρίου 2009. Μέχρι το διορισμό του στη θέση του καθηγητή δούλεψε στην Arrow Map Inc. στη Μασαχουσέτη και κατείχε θέση ως ερευνητή / researcher για τη δημιουργία χαρτών και άλλων συναφών προϊόντων. Το 2004, επιστρέφει από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και άρχισε να εργάζεται ως καθηγητής Γεωγραφίας σε ιδιωτικά σχολεία της Κύπρου. Είναι σήμερα Πρόεδρος του Συνδέσμου Καθηγητών Γεωγραφίας και μέλος του ΔΣ του Γεωγραφικού Ομίλου Κύπρου.